Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 191 | Łódź, Poniedziałek 17 sierpnia 1931 r. | נײַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאָג ד׳ אלול תרצ״א | № 191

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

פראַנצויזישער וויזיט אין בערלין

ווערט אָפּגעלייגט צוליב דער קראַנקהייט פון בריאַנ׳ען

בערלין, 16 (ספּ. טעל.) דער פראַנצויזישער פּרעמיער לאַוואַל האָט נעכטען אין אָוונט געהאַט אַ טעלעפאָנישען געשפּרעך (פּאַריז—בערלין) מיטן קאַנצלער בריינינג.

ער האָט אויסגעדריקט זיין בעדויערן, וואָס מחמת דעם שוואַכען געזונד־צושטאַנד פון בריאַנען, וועט דער וויזיט אין בערלין מוזען אָפּגעלייגט ווערען.

דער וויזיט האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 26. אויגוסט, באַר די דאָקטוירים האָבען שטרענג פאַרווערט בריאַנען איבערצורייסען זיין גענעזונגס־קאַמפּאַניע.

דאָס געשפּרעך צווישען לאַוואַל׳ן און בריינינג׳ן איז געפיהרט געוואָרען אין אַ ב׳אויסערגעוועהנליך פריינדליכען טאָן.

2 זעלבסטמאָרדען אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 16 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־רעספּאָנדענט) היינט זענען ווידער פאָרגעקומען 2 יודישע זעלבסטמאָרדען אין וואַרשאַ:

אויף דער דזשעלנאַ 5, האָט זיך אַראָפּגעוואָרפען פון 2־טען שטאָק די 20־יאָהריגע דבורה בערגער.

אין אַ גוססי׳ן צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אויף אַגראַדאָווע 8 האָט זיך פאַרסמ׳ט מיט גאַז — צום טויט — דער 18־יעהריגער בנימין לעווין.

אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי זאָל פאָהרען קיין בערלין

מינכען, 16 (ספּ. טעל.) דער היטלער־אָרגאַן „פעלקישער בעאָבאַכטער" ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה, וועגען דעם, אַז ד יטעג זאָלען בעזוכען בערלין: דער פּוילישער אויסערן־מיניסטער אויגוסט זאַלעסקי און דער טשעכישער אויסערן־מיניסטער בענעש.

זייער וויזיט אין בערלין זאָל פאָרקומען נאָכ׳ן וויזיט פון די פראַנצויזישע מיניסטאָרען לאַוואַל און בריאַן.

היינט — אַ ספּעציעלע זיצונג

פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע

לאָנדאָן, 16 (יט״א טעלעגראַפיש).

מאָרגען, מאָנטאָג קומט פאָר אַ ספּעציעלע זיצונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

ס׳זענען אַרויסגערופען געוואָרען די עקזעקוטיוו־מיטגלידער פון פערשידענע לענדער.

אויף דער זיצונג וועלען בעהאַנדעלט ווערען פינאַנציעלע, און פּאָליטישע פראַגען.

הויפּטזעכליך וועט זיך די זיצונג פאַרנעהמען מיט דעם לאַנד־ענטוויקלונגס־פּלאַן, און מיט די ביי־פּראָיעקטירטע אַגראַר־געזעצען אין לאַנד.

נייער געזעץ וועגען באָדען-קויף אין ארץ-ישראל

ירושלים, 16 (יט״א טעלעגראַפיש).

ווי יט״א ווערט געוואויר, איז דעם 20. ה. ח. צו דערוואַרטען די פאַרעפענטליכונג פון דעם נייעם געזעץ פון באָדען־קויף.

דאָס וועט זיין דער צווייטער געזעץ פון דער סעריע געזעצען, וואָס זענען בונגע די באָדען־פראַגען.

דעמזעלבען טאָג ווערט אויך ערוואַרט דער דירעקטאָר פון לאַנד־ענטוויקלונגס־פּלאַן.

צוגאָב-קופּאָן

2-טע סעריע

פון גרויסען

פּרעמיען-קאָנקורס

— פון —

„נייעם פאָלקסבלאַט"

כדי זיך צו בעטייליגען אין פּרעמיען־קאָנקורס איז גענוג צוצושטעלען בלויז 30 קופּאָנען.

גרויסע באַהן-קאַטאַסטראָפע הינטער ווין!

ווין, 16 (ספּ. טעל.) הינטער ווין איז פאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס צווישען אַ שנעל־צוג און אַ פּאַסאַזשיר־צוג.

עס זענען דאָ 12 טויטע און עטליכע צענדליג פאַרוואונדעטע.

א אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע

פון א צוזאַמענשטויס מיט א טראַמוואַי

(2) נעכטען 9 אין אָוונט איז געשעהן אַ קאַטאַסטראָפע מיט׳ן אויטאָבוס ל. ד. 1149, וועלכער געהט אויף דער ליניע ליסאַווע—פּוטשניעוו—לאָדז, און וועלכער ווערט געפיהרט דורכ׳ן שאָפער מאַריאַן ווישניעווסקי.

געפאָהרען איז דער אויטאָבוס מיט די טראַמוואַי־שינעס און איהם איז נאָכגעפאָהרען דער טראַמוואַי קאָנסטאַנטינאָוו—לאָדז.

דער טראַמוואַי־קאָנדוקטאָר האָט אָנגעהויבען שטאַרק צו קלינגען, און דאַן איז דער אויטאָבוס אַראָפּגעפאָהרען פון די שינעס אין אַ זייט.

פּלוצים איז אָבער פון דער ענטקעגענדיגער זייט אָנגעקומען אַ צווייטער אויטאָבוס, און וועלענדיג איהם געבען פּלאַץ אויף אַדורכצופאָהרען, האָט ווישניעווסקי ווידער פאַרקירעוועט אויף די שינעס.

דאָ האָט שוין דער טראַמוואַי־קאָנדוקטאָר נישט געקאָנט גאָרנישט אויפטון, און דער טראַמוואַי גופא האָט מיט דעם גאַנצען אימפּעט אַראָפּגעשטויסען דעם אויטאָ אין ריינשטאָק.

דער שטויס איז געווען אַ פאַטאַלער: פון די 11 פּאַסאַזשירען אין אויטאָבוס (5 יודען צווישען זיי) זענען 9 פאַרוואונדעט געוואָרען, — וועד שווערער און וועד לייכטער — און איינע פון זיי טעאָדאָראַ גאַרבאַרסקאַ (רישיא גאַס 7) האָט פּאַגאָטאָוויע געמוזט אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּפיהרען אין שפּיטאָל.

נאָך דער ערשטער אויספאָרשונג, איז דער שאָפער ווישניעווסקי, אַלס דירעקטער שולדיגער אין דער קאַטאַסטראָפע אַרעסטירט געוואָרען.

שייטלען

מיט פּאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט

צו ביליגע פּרייזען

ביי קערש, סקווערעווא 15

לינקע אָפיצינע, 1-טער שטאָק.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער לאָדזער בעפעלקערונג, ווי אויך מיינע ג׳ קונדשאַפט, אַז מיין רענאָמירט און בעקאַנט

שיך-געשעפט

ווערט איבערגעטראָגען אין אַ נייעם אייראָפּעאיש-רעמאָנטירטען לאָקאַל

אויף 3 נאַוואָמיעסקאַ 3

און עמפּפעהל אין א גרויסן אויסוואַהל די נייעסטע מאָדעלען פון

דאַמען-, מענער-און קינדער-שיך

צוליב דער ערעפנונג, וועלכע קומט פאָר מאָרגען, דינסטאָג, דעם 18. ה. ח. ווערען די פּרייזען ביז׳ן 1-טען סעפּטעמבער ה. י. רעדוצירט אויף

25%

רעיעלע און געוויסענ-האַפטע בעדינונג!

מיט אַכטונג

ה. מ. ראַדזאַנאָווער

נאַוואָמיעסקאַ 3.

4426

אַכטונג, דאַמען-מאַגאַזין

שניידער-מייסטער!

היינט, מאָנטאָג, דעם 17 אויגוסט ה. י. קומט פאָר די דעצידירענדע

פערזאַמלונג

וועגען דער אַקציע אין פאַך.

יעדער דאַמען מאַגאַזין-מייסטער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער, מוזען אונבעדינגט קומען אויף דער פערזאַמלונג.

מיט אַכטונג

די פאַך-קאָמיסיע.

4427

א צימער מיט אקוך

אָדער 2 צימער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג אַלס סובלאָקאַטאָר אָדער אין אַ ניי הויז אויף חודש-געלד ווערט שוין געזוכט. אָפּערטען אונטער "D„

אַ גרויסע שטוב

אין פראָנט אויף אַ פּראַ-צאָוניע אין בעסטן פּונקט פון אַלעקסאַנדרויסקאַ גאַס אָפּצוגעבען צו אַרבייטען. ערפאַהרען אַלעקסאַנדרי-סקאַ 9, ביי מיליד.

ENGLISH

פאַר אָנפאַנגער און פאָרט-שריטענע. קאָנווערסאַ-ציע, ליטעראַטור

צו צוגענגליכע פּרייזען

ערטיילט אַ פעהיגער פּע-דאַגאָג. — אָפּערטען אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir"

משתתפים אנחנו בצערו של חברנו הכי נכבד חבר הועד שומרי שבת בגליל שייבלער (גלובנא 60) מר ליזער ווינטער נ״י במות עליו אחיו

שלמה ב״ע

המקום ינחם אותו בתוך שארי אבילי ציון וירושלים.

בשם הועד שומרי שבת

יושב ראש פישל האלער שו״ב

המזכיר יצחק מאיר פייערשטיין.

גם אנחנו הגבאים והמתפללים בין המנחמים.

גאַסטראָלען פון דער

ווילנער טרופּע

XVI יאָר — XVI יאָר

15-יעריקער יובל-טורנע אַנפּ. מ. מזאה

לאָדזשער שטאָט-טעאַטער

די לעצטע גאַסטראָל-וואָך!

היינט, מאָנטאָג, 9 אַ זייגער אין אָוונט

„200.000"

(דאָס גרויסע געווינס)

פאָלקס-שפּיל אין 4 אַקטען .·. פון שלום עליכם

200,000 200,000

200,000 200,000

200,000 200,000

רעזשי: י. ראַמבוים דעקאָר. און קאָסטיומען: אַנדזשיי פּראָנאַשקאָ מוזיק: ה. קאָן. דיריגירט: דוד בייגעלמאַן. לידער-טעקסטען: מ. בראָדערזאָן. טענץ: לאה ראַמבוים

נויט פון דער ייד. בעפעלקערונג אין פוילן

אין 1931 האט דער „דזשאינט" אסיגנירט פאר יודישע הילפס-אינסטיטוציעס אין פוילן העכער א פערטעל מיליאן דאלאר

בערלין, (יט"א) „ארט-אזע-עמיגדירעקט", האט די טעג איינגעארדענט אין „שלום-עליכם-קלוב" אין בערלין א פארטראגען-אווענד, אויף וועלכען עס זענען אנוועזענד געווען פארשטעהער פון יודישע הילפס-אינסטיטוציעס אין פוילען, וועלכע האבען רעפערירט וועגען דער איצטיגער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען אין ווירטשאפטליכער, סאציאל-היגיענישער און קולטורעלער הינזיכט. דעם פארזיץ האט געפיהרט דער פרעזעס פון דער צענטראל-פערוואלטונג פון „ארט" ד"ר לעא בראמסאן, וועלכער האט אין זיין עפענונגס רעדע דורמאהנט וועגען די לייסטונגען פון דעם געמיינזאמען הילפס-קאמיטעט. „ארט-אזע-עמיגדירעקט, וועלכער איז טעטיג אין 15 לענדער און לייטעט זיך אין זיינע ארבייטען לויט'ן פרינציפ „אויפבוי און זעלבסטהילף".

א רעפעראט וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע פון די פוילישע יודען האט געהאלטען דער פארזיצער פון „ארט" אין פוילען ד"ר מ. זילבערפארב. דער רעדנער אנאליזירט די אלגעמיינע סיבות פון ווירטשאפטליכען קריזיס אין פוילען בכלל און די ספעציפישע סימנים פון דעם בעזונדערס שארפען קריזיס אויף דער יודישער גאס בפרט. ד"ר זילבערפארב רעדט ארום גאנץ ברייט די סיבות און פערנעהם פון דעם קריזיס. וואס הערשט אין יודישען סוחר'שום און שטעלט זיך לסוף אפ אויספיהרליך אויף די פאלגען פון קריזיס פאר דעם יודישען האנדווערקערשום און מלאכה אין פוילען.

ד"ר ל. וואולמאן האלט א רעפעראט אד"ט „די דראהענדע געפאהר פאר דעם פאלקס-געזונד פון פוילישען יודענטום". דער רעפערענט בעווייזט, אין וועלכער מאס די וואקסענדע נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען ווירקט קאטאסטראפאל אויף דעם ביווא פון דער געזונדהייטס-מצב פון די פוילישע יודען. אין געגענזאץ צו דער ווירקונג פון קריזיס אויף דער נישט-יודישער בעפעלקערונג, שטייגט בישט צווישען יודען די שטערבליכקייט, גאר דאס רופט זיך אפ אויף דעם אלגעמיינעם געזונדהייטס-צושטאנד: עס פערשארפט זיך די נערוועזיטעט, זעעלישע אנגסט, שנעלע אויסגעמאטערט-קייט, היבטערשטעליגקייט און וואוקס, ספעציפישע קראנקהייטען א. אז. וו.

ה' ל. ביישטאט רעפערירט וועגען מצב פון יודישען יתומים-שוץ-וועזען אין פוילען. דער רעדנער רעדט אויך וועגען קאטאסטראפאלען מצב פון יודישען שול-וועזען אין פוילען.

דעם רעפעראט פון ה' ל. ביישטאדט ערגענצט ה' א. גאלדין.

בערלין, (יט"א) דא איז פארגעקומען א בעראטונג פון פארשטעהער פון יודישע הילפס-געזעלשאפטען אין פוילען און לעטלאנד מיט די דירעקטארען פון „דזשאינט". אין דער בעראטונג האבען זיך בעטייליגט צוו. אנד. ה"ה רפאל שערעשאווסקי, ד"ר ענגעלמאן און ד"ר יאפע, עס איז ארומגערעדט געווארען די שווערע לאגע פון די געזעלשאפטען, וואס זענען טעטיג אויפ'ן געביט פון קינדער-שוץ און געזונדהייטס-וועזען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אויפ'ן גרונד פון די אפגעגעבענע בעריכטען, האט דער דירעקטאר פון „דזשאינט" אויף אייראפע, ד"ר בערנארד קאהאן בעשלאסען, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אסיגנירען די סומע פון 15.500 דאלאר פאר'ן יתומים-פערבאנד און 8,500 דאלאר — פאר „טאז". ביידע סומען וועלען אויסגעצאהלט ווערען אלס אויסערגעוועהנליכער בעטראג אויף די נאהענטסטע דריי חדשים.

אויסלענדישע ארבייטער קיין בירא-בידזשאן

ארבייטער פון ארגענטינע, ליטע און פאלעסטינע

מאסקווא, 16 (ספ. טעל.) אויף דער לעצטער זיצונג פון „געזערד" אין מאסקווע האט יאנקעל לעווין אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער ארבייט אין בירא בידזשאן. צווישען אנדערען האט ער אויך בעריהרט די פראגע וועגען אויסלענדישע ארבייטער.

ביז איצט — האט לעווין איבערגעגעבען — האבען זיך איינגעארדענט אין בירא-בידזשא 60 אויסלענדישע יודישע ארבייטער פון ארגענטינע אין האמבורג. זיי געפינען זיך אין סאציאליסטיש שטעטעל (קאמונע „איקאר"). דערווייל וואוינען זיי אלע אין איין צוזאמענוואוינונג. צוליב דעם, וואס זייערע ארבייטס-קליידער און ארבייטס - מכשירים זענען נאך דערווייל נישט אנגעקומען, איז געוועזען די ערשטע צייט שווער איינצוארדנען זיי לויט דער קוואליפעט. זיי ארבייטען דערווייל אויף שווארצע ארבייט, זיי ארבייטען ביי דער געביידע פון דער עלעקטרישער סטאנציע און ביי דער זיגמיל.

וואס איז שייך די איבריגע וועגרונגען, וואס זענען אנגעקומען פון פערשידענע לענדער אין קאמערר און געזערד, וועט מען ג.יכט אריינגעמען ביז 300 מאן פון ליטע און די ערשטע פארטיע פון פאלעסטינע (50 מאן פון די 300, וואס האבען זיך פון דארט געווענדעט.

בנוגע די איבריגע מעלדונגען פון אויסלאנד איז אנגעמערקט, אז א ספעציעלע קאמיסיע וועט אויף א פלאנמעסיגען אופן זיי דורכקוקען און פעסטשטעלען דעם פלאן פון זייער אריינקומען לויט די קוואליפיקאציעס, אין וועלכע בירא בידזשאן נויטיגט זיך אין דער ערשטער רייזע.

מארגען

9 אוונד טרעפען זיך אלע לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט" מיט זייערע פריינד און בעקאנטע אין „פילהארמאניע" אויף די פייערליכע פרעמיערע „איינע פון יענע" מיט גערטא שליט אין דער הויפט רֹאלע.

שניידט דעריבער אויס מארגען דעם פרעמיע-קופאן

אויף דער דאזיגער פרעמיערע. דער קופאן גיט אייך א גרויסע הנחה!

• • •

דער גענעראל בעפולמעכטיגטער פון „געזערד" מ. ראשקעס געפינט זיך זינט איניגע חדשים אין קאוונע, וואו ער פיהרט דורך, מיט דער הסכמה פון דער ליטווישער רעגירונג, א ווערביר-קאמפאניע פאר בירא-בידזשאן.

דערווייל האבען זיך רעגיסטרירט 232 מענשען. פון זיי: 63 פון פערשידענע בוי-פאכען, 45 פערשידענע וואלד-ארבייטער, דאן שאפערן, זעצערס מעכאניקערס, שניידער, שוסטער, איינבינדערס און א, וו.

שווערע שטראפען אין פראצעס

פון 19 אנגעקלאגטע פון פ.פ.ס. — לעוויצע

גרודזשאנדז, 16 (טעלעפאניש). דא האט זיך פערענדיגט דער פראצעס געגען 19 מיטגלידער פ.פ.ס. — לעוויצע.

דער הויפט-אנגעקלאגטער שמואל ראזענעק איז פערמשפט געווארען אויף 7 יאהר תפיסה, 8 אנגעקלאגטע האבען בעקומען צו 5 און א האלב יאהר, 7 אנגעקלאגטע צו 5 יאהר, 1 — 2 יאהר און 2 זענען בעפרייט געווארען.

ספארט-בעוועגונג

פינאלען פון די מייסטערשאפטען פון „א"-קלאס - ל.ט.ס.ג. מייסטער. ס.ק.ס. און בוזשא פאלט אראפ אין „בע"-קלאס

הכח — ל.ק.ס. 4:1 (2:0)

דער פראלאג צו דעם דאזיגען לעצטען מעטש פון הכח איז געווען א גאנצע רייהע אינטריגעס געגען דער יודישער מאנשאפט, וועלכע מ'האט נישט געוואלט בשום אופן צולאזען צום פינאל. די דאזיגע אינטריגעס וועלען נאך האבען זייער אפקלאנג אין דער העכסטער פוטבאל-אינשטאנץ אין לאדז. דערווייל האט מען אבער אינטריגירט און צוגעגרייט דעם באדען, אז הכח זאל דעגעראווירט ווערען און דעם לעצטען מעטש פערשפילען.

איז טאקע אזוי געווען. הכח איז צוגעטרעטען צום מעטש אין געוועהנליכען צוזאמענשטעל, אבער מיט דער גרעסטער דענערוויירונג, וועלכע האט געגעבען דעם רעזולטאט, אז דאס שפילען איז געווען נישט נארמאל און דער שלאכט אויף פונקטען איז געווארען אנ'אמת'ע „שלאכט", גאר נישט אויפ'ן פלאץ נאר אויף די טריבונעס צווישען פובליקום. וואו די פאליציי האט געמוזט עטליכעמאל אינטערווענירען.

ל.ק.ס. האט געשפילט פערביסען, אזוי ווי דער מעטש וואלט געווען פאר דער מאנשאפט דער לעצטער פרוב זיך צו דערהאלטען אין דער „א"-קלאס, נאך קיינמאל נישט האט די מאנשאפט אזוי עקשנות'דיג און פערביסען געקעמפט, ביי אזעלכע אומשטענדען איז נישט געווען קיין וואונדער, וואס „הכח" האט דעם מעטש פערשפילט.

ל. ט. ס. ג. — בוזשא 1:6 (0:2)

דער לאדזער מייסטער האט לייכט פאגראמירט די פאביאניצער „בוזשא", וועלכע פאלט נאך דער דאזיגער מפלה אראפ אין „בע" קלאס.

ווידזעוו — פ. ט. צ. 3:4 (1:1)

„ווידזעוו" האט זיך שווער אויסגעקעמפט דעם דאזיגען קליינעם נצחון.

ארקאן — ק. ק. ס. (0:3)

ק. ק. ס., וועלכער האט שוין גארנישט געהאט צו פערלירען האט זיך צום מעטש נישט געשטעלט און „ארקאן" האט געוואונען דורך „וואלקאווער".

דאסזעלבע האבען אויך די „טוריסטען" רעזיגנירט פון זייער צושפיל מיט „טשעלעצקי".

נאך די דאזיגע פינאל-מעטשען שטעלט זיך די מייסטערשאפטס-טאבעלע פאר אויף פאלגענדען אופן: 1) ל. ט. ס. ג. — 29 פונקטען 2) „הכח" 27 פונקטען 3) ל. ק. ס. 26 פונקטען 4) ארקאן 25 פונקטען 5) וו. ק. ס. 6) ווידזעוו 7) ס. ק. ס. 8) טוריסטען 9) פ. ט. צ. 10) בוזשא 11) ק.ק.ס.

ליגע-מעטשען

רוך — ווויסלא 0:2 (0:0)

„רוך" איז געווען אין דער בעסטער פארם און בכח געוועזען צו בעזיגען דעם לידער פון דער ליגע-טאבעלע, נישט דערלאזנדיג אפילו צו קיין עהרען טויער.

ל. ק. ס. —ווארשאוויאנקא 0:3

ל.ק.ס. האט מיטגעבראכט פון ווארשא 2 זעהר טייערע פונקטען, וועלכע וועלען זיכער צו-נוץ קומען ביי די פינאל-מעטשען. ל.ק.ס. האט זיך ארויסבעקומען פון דער געפאהר ארויסצופאלען פון דער ליגע.

פאלאניא - טשארני 2:0 (0:1)

אויך דער דאזיגער רעזולטאט איז געוועזען אהן עהרען-טויער. „פאלאניא" האט אויפ'ן פריערדיגען פעלד זעהר שעהן געשפילט.

פאלאניא — לעביא 0:1

גארבארניא — פאגאן 1:3

לעגיא — קראקאוויא 1:3

הפועל (ארץ-ישראל) — יודישע ארבייטער-רעפרעזענטאנץ 1:2

ארבייטער פוטבאל-רעפרעזענטאנץ פון ארץ-ישראל „הפועל" מאכט א טורנעע איבער פוילען

ווי בעקאנט האט אויף דער ווינער ארבייטער-אלימפיאדע אנטיילגענומען די ארץ-ישראלדיגע ארבייטער-רעפרעזענטאנץ „הפועל". נאכ'ן פערענדיגען די אלימפיאדע איז די מאנשאפט ארויסגעפאהרען אויף א טורנעע איבער אייראפא, צווישען אנדערע אויך איבער פוילען.

די רעפרעזענטאנץ-מאנשאפט בעשטעהט פון די בעסטע שפילער אין פאלעסטינא, אין ווארשא האט „הפועל" בעזיגט די פוילישע ארבייטער-רעפרעזענטאנץ מיט 0:1.

דעם קומענדיגען שבת און זונטאג וועט „הפועל" שפילען אין לאדז. מיט דער לאדזער ארבייטער-רעפרעזענטאנץ און מיט'ן לאדזער „הכח".

8-ונג, לעטניקעס!

אנשטאט זיך בארגען א בעט אויף אפנויט-געלד פערזעהט אייך בעסער פאר'ן זעלבען געלד מיט אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ

PALMA-PATENT

Palma-Patent

וואס איז אלעמען בעקאנט מיט זיין פראקטישקייט, דויערהאפטיגקייט און עסטעטישקייט מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר,

אויף לאנער שטעהט א גרויסער אויסוואהל לעזשאקעס, פעלד-בעטלעך, פעלד-בענקלעך — ווי אויך — מאטראצען געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס, טאפטשאנעס, מעטער-מאסען

רעעלע בעהאנדלונג! פאבריקס-פרייזען זעמטליכע רעפאראטורען

הורט לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 131-85 דעטייל

היינט פרעמיערע!

סימפאניע פון געפיהל, טרוימען און ליבע אין קלאנג - פילם - מייסטערווערק א. נ. אין די הויפטראלן דאס אונפערגעסליכע פאר אקטיארען פון מייסטערווערק „דער מלאך פון דער גאס"

„מיין זונעלע"

זיסע איבערלעבונגען פון צוויי ליבהאבער פון פערשידענע געזעלשאפטליכע שיכטען, אבער נאהענטע מיט זייערע הערצער.

JANETT GAYNOR i CHARLES FARRELL

אנהייב 5 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 3 נאכמיטאג. פאפולערע פרייזען פון די פלעצער. דער זאל איז ווענטילירט.

לאדז, 17 אויגוסט 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 17 אויגוסט 1931

„מאטעריעלע קרבנות"
ווער דארף זיי ברענגען?

„צו דעם קאמף וועגען דעם מאגען פון אונדזער מלוכה מוז זיך שטעלן די גאנצע געזעלשאפט — און ווער עס וועט אלס פרייוויליגער זיך מיט אונדז נישט שטעלן — דעם וועלן מיר, פונקט ווי אויף א מלחמה, רופן אויף א צוואנגס-אופן. און פונקט אזוי ווי דארט איז מען געצוואונגען צו געבן א קרבן פון בלוט, מוז יעדער ווערן געצוואונגען צו מאטעריעלע קרבנות, צי ער וויל יא, צי ער וויל נישט"...

די דאזיגע ווערטער זענען געווארפן געוואָרן אויף דעם לעגיאָניסטן צוזאמענפאָהר אין טארנאוו דורך דעם וויצע-פינאנץ-מיניסטער סטאזשינסקי. דאס זענען אפשר בכלל געווען די איינציגע רעאלע אויספירונגען, וועלכע מיר האבן געהערט אויפ'ן צוזאמענפאָהר. אלזא אויף דער דאזיגער ליניע וועט גיין אונדזער צוקונפטיגע פינאנץ-פאליטיק. דער ווייל איז אלץ, וואס ווערט ביי אונדז געטון, איינגעהילט אין א געהיימניספולן שלייער און אין דעם טיים, וועלכער קלייבט זיך אמאל צונויף כדי צו געבן זיין פארמעלע הסכמה צו פערשידענע פראיעקטן שטעלט מען פאר שוין פארטיגע זאכן. דעריבער איז טאקע שווער פעסטצושטעלן וועגן וועלכע קרבנות האט דאס גערעדט מינ. סטאזשינסקי.

מ'קען זיך אבער משער זיין, אז דא האנדלט זיך פון איין זייט וועגן נייע שטייערן, וועלכע וועלן אין דער אדער יענער פארם ארויפגעלייגט ווערן אויף די בירגער, ווי אויך אין ווייטער'דיגע רעדוקציעס און אפשפארונגען, וועלכע וועלן דורכגעפירט ווערן.

ס'איז קלאר, אז די בעפעלקערונג פון אונדזער מלוכה האט זיך ביז איצט געטיילט אין צוויי געגנגעזעצטע לאגערן. איין גרופע בירגער פלעגט צאָהלן די שטייערן, נישט קוקנדיג, וואס די ווירטשאפטליכע קאניונקטור האט זיך בסדר פערערגערט, און די צווייטע גרופע פלעגט לעבן אויפ'ן חשבון פון די שטייערן. און די דאזיגע צווייטע גרופע האט זיך אזוי צוגעוואוינט צו א זארגלאזן לעבן, אז זי האט געמיינט, אז אזוי מוז דאס שטענדיג זיין, אז זי איז די פריווילעגירטע, און דער „פראסטער" בירגער, וועלכער פערנעמט נישט קיין מיטעלן אדער העכערן מלוכה-אמט, איז בערופן א בעדייטענדן טייל פון זיינע הכנסות אוועקצוגעבן פאר דער „מלוכה", אדער בעסער געזאגט, פאר דעם אויסהאלטן דעם פריווילעגירטען בירגער.

גאנצע שיכטען פון דער בעפעלקערונג זענען בהדרגה זרוב און רואינירט געוואָרן. יודישע און פוילישע סוחרים האבן, נישט קענענדיג ערפילן זייערע פערפליכטונגען נישט לגבי דער מלוכה און נישט לגבי אנדערע פריוואטע פערזאנען, געבראכט דעם גרעסטען „קרבן" — זייער לעבן גופא. די רואין פון גרויסע און אלטע אונטערנעמונגען האט גורם געווען צו א גרויסער ארבייטסלאזיגקייט, וועלכער איז אויך גורם צו־טאג־טעגליכע „קרבנות" אין דער פארם פון זעלבסטמארדען, וועלכע רויבען צו יעדן טאג א סך מענשליכע לעבענס; דאס פויערטום איז פולשטענדיג פעראָרימט געוואָרן, נישט קוקנדיג דערויף, וואס דער פיסקאליזם איז אויף דער ליניע נישט געווען אזוי שטארק. די יודישע בעפעלקערונג איז פאאופעריזירט געוואָרן אויף א שרעקליכן און אומ־ברחמנות'דיגען אופן, און דער דאזיגער פראצעס גייט מיט ריזן שריט ווייטער — וועלכע זענען אלזא די שיכטען, וועלכע זענען בערופן אין דער איצטיגער שווערער צייט צו ברענגען קרבנות?

און אויב ה' סטאזשינסקי וואלט זיין נישט בלויז א טעאָרעטיקער, אויב ה' סטאזשינסקי וואלט ניכטער און אהן איבעריגען „טעמפעראמענט און ענטוזיאזם" אנאליזירט ווי אזוי עס לעבען היינט די פוילישע בירגער, וואלט ער דאן די ווערטער וועגן „קרבנות - גרייטקייט" געדארפט ווענדען צו זיין אייגענעם לאגער פון די רייכע פריצים, וועלכע זענען היינט געוואָרן די פערבינדעטע פון די אמאליגע „ראדיקאלען".

דווקא נישט קיין אנדערע ווי די חברים פון ה' סטאזשינסקי האבן אין פערלויף פון לאנגע יאָהרן בעטראכט פוילען אלס א מין בעלויבונג פאר זיך, דווקא די קאנסערוואטיווע פריצים פון דעם שבט פון סאפיעהא, ראדזיוויל און אנדערע האבן זיך בעטראכט אלס „אטאוויסטישע" אריס־טאקראטיע, פאר וועלכער דער „פלעבס" איז מחויב צו ארבייטען, ווייל אהן דער „ירושה'דיגער עליטע" וואלט דאך פוילען נישט געקענט עקזיסטירען.

עס איז היינט נישט מעהר קרבנות-פעהיג נישט דער סוחר, וועלכער לאזט אלע זיינע וועקסלען צום פראטעסט און ביי וועלכען מ'נעהמט צו די לעצטע בעבעכעס; עס איז נישט קרבנות - פעהיג דער ארבייטער, וועלכער בעקומט די גראשענס פון ארבייטסלאזען פאנד, אדער ארבייט אין א רעדוצירטע פאבריק 2—3 טעג א וואך; עס איז נישט קרבנות-פעהיג דער פויער, וועלכער איז צוליב פערשידענע סיבות די לעצטע יאָהרען שטארק פער־ארימט געוואָרן. דאס ברענגען קרבנות האט א געוויסע גרענעץ און מיר האלטען, אז די דאזיגע גרענעץ איז שוין דערגרייכט געוואָרן.

איין קלאס איז נאר פערבליבען, וועלכער האט נאך די מעגליכקייט ביי א גוטען ווילען צו ברענגען „קרבנות" פאר דער מלוכה, אדער וועלכער דארף לויט די רייד פון מינ. סטאזשינסקי אויף א צוואנגס-אופן צוגעצויגן ווערן צו ברענגען די דאזיגע „קרבנות" — דאס זענען, ווי מיר האבן שוין אנגעוויזען, נישט קיין אנדערע ווי די מעגבשען פון קאנסערוואטיווען פוילישען לאגער. די אלע „פאטריאטען", וועלכע האבן זיך פער־זארגט מיט גוטע און פעטע פאסטענס, די צאָהלרייכע פריצים, וועלכע בעזיצען נאך ביז היינטיגען טאג גרויסע פערמעגענס — אט דאס זענען די גרופען, וועלכע זענען אין איצטיגען מאמענט בערופן צו ברענגען קרבנות, אויב זיי זענען „פאטריאטען" נישט נאר אויף צו נעמען, נאר אויך אויף צו געבען.

א. צינצינאטוס.

פינף־יאָהר פלאן פאר אייראָפּא
ווי אזוי ראטעוועט מען די אייראפעאישע ווירטשאפט

דער בעקאנטער פראנצויזישער שרייבער אנדרע מארוא האט פערעפנטליכט פאלגענדען זעהר אינטערעסאנטען ווירטשאפטליכען פאליטישען ארטיקעל:

דער אמעריקאנער עקאנאמיסט סטיוּאר טשעז האט ערשט נישט לאנג פערעפנטליכט, אז דער 5 יאָהריגער פלאן, מיט וועלכען די רוסען ריהמען זיך אזוי, איז נישט קיין שום נייעס. דאס איז אין דער ווירקליכקייט נאר די אנווענדונג אין פרידענס-צייטען ארגאניזירטע ווירטשאפטליכע סיס־טעמען, וועלכע האבן אין מלחמה-צייט אין אלע לענדער, וואס האבן געפיהרט מלחמה געגעבען וואונדערבארע רעזולטאטען. די דאזיגע רעזולטא־טען זענען אבער שנעל פערגעסען געוואָרן.

— ווי אזוי האט אויסגעזעהן דער דאזיגער מלחמה-נעפיהל? מ'קען דאס זאגען אין עטליכע ווערטער: אויסארבייטען זיך א קלאָהרען און בולטען ציל, צו וועלכען מען שטרעבט, אויסאר־בייטען א פלאן, כדי די דאזיגע צילען צו רעאלי־זירען, נישט צולאזען צו קיין אנדערע פראדוקציעס, ביז די דאזיגע צילען זענען נישט דערגרייכט. אזוי ארום האט זיך, למשל, איינגעגעבען אמעריקא, אין דער צייט פון מלחמה, אין פערלויף פון א קורצער צייט צו בעוואפענען מיליאנען מענשען.

איך וואלט דא געוואלט בעריהרען פאלגענ־דען ענין: צי וואלט נישט געווען קיין גלייכע זאך אין דעם צושטאנד פון כאאס, אין וועלכער עס געפינט זיך די אייראפעאישע ווירטשאפט, זיך צו דערמאהנען די ארדנונג פון דער פראדוקציע אין פיל שווערערע צייטען? ס'פערשטעהט זיך, אז די דאזיגע פראבלעמען זעהען איצט אויס, אויפ'ן ערשטען בליק, גאנץ אנדערש. בעת דער מלחמה האט אלץ געפעהלט, מ'האט ערשט די פראדוקציע געדארפט שאפען, היינט - בעשטעהט דאס שלעכטס דערין, וואס מיר האבען אנ'איבערפראדוקציע. אבער דאס דוכט זיך נאר אזוי אויס, און דער אמת בעשטעהט דאס שלעכטס אין פעהלען פון א קאנטאקט צווישען דער פראדוקציע אין דער פער־טיילונג.

אט איז א געוועהנליכער משל: אין פאריז האט מען אויסגעבויט פיל הייזער מיט טייער־דירה-געלד. די דאזיגע הייזער שטעהען לעדיג און מיט 20 קילאמעטער ווייטער געפינען זיך נאך עלענדע באראקען, וועלכע מ'וואלט געדארפט דע־מאלירען און אויף זייער ארט אויפשטעלען נייע שעהנע הייזלעך, ס'איז א פערברעכען צו האלטען, אז די מענשהייט אלס גאנצעס פראדוצירט צופיל אזוי לאנג ווי מיליאנען שטארבען פון הונגער, אדער קרענקען, נישט קענענדיג זיך ארייבעקומען אין שפיטאל. מיר פראדוצירען נ'שט צופיל: מיר פערטיילען שלעכט, ווייל מיר ארבייטען אהן פלאן און אהן ארדנונג. און דעריבער דארפען מיר א פלאן.

איידער מיר וועלען צוטרעטען צו אנאליזי־רען דעם דאזיגען פלאן מוזען מיר קודם-כל ענט־פערען אויף עטליכע פרינציפיעלע פא־בעהאלטען.

די אלטע עקאנאמישע פעסטשטעלונגען זענען פאלש. אמאל האט מען געזאגט, דאס גלייכגעוויכט מוז אליין קומען אויב מען אינטערוועניערט נישט. מ'דארף נישט אונטערשטיצען קיין באנקען, העל־פען דער שטארבענדער אינדוסטרי, כדי אויסצו־מיידען באנקראטען, די שוואכע זאלען פערשוואונ־דען, די ארבייטער זאלען בלייבען אהן ארבייט, די שפעפּען זאלען באנקראטירען. דער קריזיס וועט אליין אדורכגעהען, אויב די אטמאספערע וועט ריין ווערען.

איינער א קלוגער פאליטיקער האט אויף דעם געענטפערט, אז לויט דער דאזיגער טעאריע דארף מען נישט רעגולירען למשל דעם פערקעהר אויף די בעלעבטע גאסען, צו וואס? די בעוועגונג וועט זיך אליין רעגולירען אויב מ'וועט נישט אינטער־וועניערען.

אין דער ווירקליכקייט מוז בעגרעניצט ווע־רען די אינדיווידועלע פרייהייט אזוי גוט אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט, ווי אויף אלע אנדערע געביטען, אויב מ'וויל ראטעווען די פרייהייט פון אלע.

דער צווייטער פארבעהאלט: „דער פלאן קען זיין א פאלשער". דאס איז מעגליך, אבער א ווירטשאפטליכער פלאן איז נישט אזוי ווי א מילי־טערישער, דאס צוגרייטען זיך צו א געוויסער גענוי בעשטימטער שלאכט, וועלכע דארף פארקומען דעם און דעם טאג, די און די שעה. א ווירטשאפטליכער פלאן איז עלאסטיש: מ'קען איהם יעדעס יאָהר, יעדעס האלבע יאָהר, אפהענגיג פון די רעזולטא־טען, רעווידירען. אזוי קומט פאר נארמאל אין יעדער פריוואטער אינטערנעהמונג. יעדע גוט גע־פיהרטע אינטערנעהמונג האט איהר ארבייטס-פלאן וועלכער קען בסדר געענדערט ווערן.

דריטער פארבעהאלט: וואס פאר א אויטא־ריטעט וואלט געמוזט בעזיצען דער ארגאניזם" וועלכער שטעלט צונויף אזא פלאן? אין די צייטען פון מלחמה האט ער געהאט א דיקטאטארישע מאכט און איז געשטיצט געווארן דורך די פאלקס-מיסטיקער.

אין סאוויעט-רוסלאנד שטיצט ער זיך אויף דער קלאסען-מיסטיק. צי קען מען זיך אבער פאר־שטעלען א אייראפעאישען אדער וועלטליכען ארגא־ניזם, וואס זאל אנווארפען די קאפיטאליסטען פון פערשידענע לענדער די קאנטינגענטען פון עקספארט אין פראדוקציע?

איך ענטפער, מ'קאן זיך אזא פלאן לייכט פארשטעלען, ווי קען אזא פלאן אויסזעהען? פאר די סאוויעטען איז דאס א פלאן פון פראדוקציע, זייער לאנד איז ארים, מיט גארנישט פערזעהען, זיי קענען נאך לאנג ענטוויקלען די פראדוקציע, פאר דער קאפיטאליסטישער אייראפא איז נויטיג אנ'אנדער ציל, מ'דארף פערבעסערן די פערטיי־לונג, בעזייטיגען די ארבייטסלאזיגקייט און שאפען קרעדיט-מיטלען, כדי צו קעמפען מיט דער נויט. מ'וואלט געדארפט שאפען א ליסטע פון די וועלט-געברויכען, פעסטשטעלען וועלכע געביטען פון דער אינדוסטרי געפינען זיך אין סטאדיום פון איבער־קאפיטאליזאציע, אין וועלכע וואלטען נאך געקענט איינשליסונגען נייע קאפיטאלען, מ'וואלט געדארפט, כדי צוצוגרייטען א צאל-אוניע, צוצופאסען די לוי־נען אין מורח-און צענטראל-אייראפא צו די לוינען פון פראנקרייך, בעלגיען און דייטשלאנד. דעמאלט וואלטען אויפגעשטאנען מאסענהאפט נייע שיכטען פון קאנסומענטען. אנ'אמת פראקטישער און ערנ־סטער ארבייטס-פלאן פונאנדערגעלעגט אויף 5 אדער 10 יאָהר וואלט געמוזט צוריקקעהרען דעם צוטרוי צו די אייגענע כוחות פון די לענדער, וועלכע גע־פינען זיך איצט אין פערצווייפלונג. פערשטעהט זיך, אז נאר טעכניקער אונטער דער קאנטראל פון פאליטיקער וואלטען געקענט גענוי פעסטשטעלען די צילען, א געוועהנליכער מענש פון גאס, וועל־כער לעגט אריין אין דער פראדוקציע זיין ארבייט, זיינע אפשפארונגען און צוטרוי, האט דאס רעכט צו פערלאנגען איינהייט און פערשטענדיגונג צווי־שען די פראדוצענטען, מ'דארף צוריקקעהרען צו דער דיסציפלין, וועלכע האט געהערשט בעת דער מלחמה און וועלכע האט ארויסגעגעבען וואונדער־בארע רעזולטאטען, צעהן מיליאן ארבייטסלאזע, שאפען נישט קיין קלענערע געפאהר פון מיליאנען זעלנער אויפ'ן פראנט.

וואס פאר ערפינדונגען זענען געמאכט געווארען אין חודש יולי

קינסטליכע לופט. — כירורגישע אפעראציעס אהן מעסער. — היילען צייהן אהן פאציענט. — ווי אזוי היילט מען נארקאטיקער. — צוקער, זייד און פאפיר פון דער לופט

דער פראפעסאר פון אקספארדער אוניווער־זיטעט דזשאפרע האט אפגעדרוקט אנ'ארטיקעל אין ענגלישען וויסענשאפטליכען זשורנאל. פראפעסאר דזשאפרע מאכט אויפמערקזאם דערויף, אז דער חודש יולי פון היינטיגען יאָהר האט זיך ארויס־געוויזען פאר זעהר רייך אין ערפינדונגען און ענטדעקונגען. מיר ברענגען א רשימה פון די הויפּט־ערפינדונגען, וואס זענען געמאכט געווארען דורך פערגאנגענעם חודש.

קודם כל איז ערפונדן געווארען קינסטליכע לופט. ביז איצט אין פאל, ווען מ'האט געדארפט קינסטליך שאפען בעדינגונגען פאר עלעמענטען (למשל אין אונטערוואסער-שיפען, עראפלאנען), וועלכע זענען בעשטימט געווען פאר הויכען פלי־הען א. א. וו.) איז די טעכניק געווען געצוואונגען אויסצוארבייטען א געמיש, פון וועלכער עס האט זיך געשאפען גענוי אונזער נארמאלע לופט.

דער קאפיטאן דאנענהאפער האט זיך דער ערשטער פערטראכט דערויף, אז קילענוויער, וועלכע בעטרעפט 80 פראצענט פון אונזער לופט איז בכלל נישט נוצליך פאר'ן ארגאניזם. ער האט דעריבער אויסגעטראכט א געמיש, וועלכער שאפט לופט וואס איז פיל אנגענעהמער און נוצליכער פאר'ן ארגא־ניזם ווי די איצטיגע לופט.

דאנענהאפערס לופט וועט אנגעווענדעט ווע־רען נישט נאר אין די אויבענדערמאהנטע פאלען, נאר אויך צו הייל-צוועקען אין די סאנאטאריומס.

א מינכענער כירורג פראפעסאר לעקסער האט איצט ערפינדען א קינסטליכען בליץ, וועלכען ער וועג־דעט אן בעת יעדער כירורגישער אפעראציע. אנ־שטאט צו שניידען מיט א מעסער, לאזט דער פרא־פעסאר אריין, אויף דעם קראנקען ארט, וואס דארף אויסגעשניטען ווערען, דעם עלעקטרישען בליץ, וועלכער שניידט אויס כמעט אהן בלוט און איננאנצען אהן וועהטאג דאס נויטיגע ארט.

דער פראנצויזישער דענטיסט פ. ד. נאזשאט האט אויף א וויסענשאפטליכער פערזאמלונג ער־קלערט וועגען א נייער מעטאדע צו היילען צייהן. אנשטאט דעם, וואס מ'דארף ב'יעדן און פלאמבירען די צייהן אין מויל פון פאציענט, נעמט דער דר. דער־נאזשאט ארויס דעם צאהן ביים פאציענט שטעלט איהם אריין אין א ספעציעלען ווערקשטעל, מאכט אין איהם אלץ, וואס מען דארף, אין דערוועלבער צייט ווערט דאס מויל פון פאציענט דיזענפעקצירט. נאכ'ן פערענדיגען דאס אויסהיילען און פלאמבירען דעם צאהן, ווערט ער אריינגעשטעלט אויפן זעלבען ארט אין מויל דורך א ספעציעלע ערפינדענער מאשין.

דער אוניווערזיטעטס - פראפעסאר פיקעניג האט געמאכט נייע ענטדעקונגען וועגן לעבען אויף דער לבנה. דער פראפעסאר ערקלעהרט, אז דער טאג אויף דער לבנה איז זעהר לאנג. ער איז אזוי לאנג ווי 14 טעג אויף דער ערד און דערנאך הויבט זיך אן נאכט.

דער עגיפטישער דאקטאר מאדינאס האט ענטדעקט א געוועהנליך אבער ווירקזאם מיטעל אין קאמף מיט קאקאאיניזירען און מארפינירען זיך, דורך פערשידענע מענשען.

אויף דער פלייצע פון דעם פערזאן, וועל־כער ליידט פון נארקאטיק-ליידענשאפט שטעלט מען א „פיאוועקע" פון דעם בלאז וואס שאפט זיך ציהט מען ארויס די פליסיגקייט און מ'שפריצט דער־מיט איין דעם פאציענט. נאך די דאזיגע איינ־שפריצונגען הויבט דער פאציענט אן צו ברעכען ביי יעדען מאל בענוצען נארקאטיקס, די ווירקונג פון די איינשפריצונגען דויערט א האלב יאָהר, נאך דער צייט מוז מען ווידער מאכען אנ'איינ־שפריצונג.

די כינעזישע רעגירונג וויל ארויסגעבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער אלע מוזען (אזוי ווי ביי אונז פאקען - איינשפריצונגען) אבליגאטאריש אנווענדען די איינשפריצונג פון דאקטאר.

דער ענגלישער כעמיקער, ליוס האט געמאכט א וויכטיגע טעארעטישע ענטדעקונג, לויט וועלכער מ'קען האפען, אז אין דער נאהענסטער צוקונפט וועט מען קענען בעקומען לעבענס-מיטעל פון דער לופט.

אויב די ארבייטען פון פראפ. ליוס וועלען געבערענט ווערען צו א ערפאלגרייכען סוף, וועט די כעמישע וויסענשאפט קענען ארויסברענגען פון דער לופט צוקער, פאפיר, קינסטליכע זייד און פערשידענע אויפרייס-מאטעריאלען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער רעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 17 ד אלול תרצ"א

אויגוסט
זון-אויפגאנג 4.17
זון-אונטערגאנג 7.02

25 יאהר פראפעסיאנעלע פעראיינען

פייערליכער צוזאמענפאהר אין לאדז

(2) אין 1906 האבען זיך געבילדעט אין געווע. קאנגרעס-פוילען, און, קודם כל, אין לאדז פוילישע פראפעסיאנעלע ארבייטער-פעראיינען.

כדי צו בעעהרען דעם 25-טען יאהרצייט פון דער דאזיגער היסטארישער דאטע, איז עהער-נעכטען און נעכטען פארגעקומען אין לאדז א דע-לעגאטען-צוזאמענפאהר פון פוילישע פראפעס. פער-איינען אויפ'ן שטח פון געוו. קאנגרעס - פוילען, מיט'ן אנטייל פון פעראיינס-פארשטעהער פון אנ-דערע טיילען פוילען.

דער צוזאמענפאהר האט זיך אנגעהויבען עהערנעכטען אין זיצונגס-זאל פון שטאט-ראט. נעכטען האבען זיך די בעראטונגען פער-וואנדעלט אין א בעריכטס-פערזאמלונג מיט'ן אנטייל פון גרויסען אודיטאריום, וואס איז בעשטאנען פון לאדזער ארבייטער.

דער צווייטער טאג פון צוזאמענפאהר איז פארגעקומען אין קינא „אשוויאטאווי".

עס האבען געהאלטען רעפעראטען: ה' בער-נאטאוויטש (פוןווארשא) ה' כאטשינסקי (געוו. מי-ניסטער אין דעפוטאט.) ה' פאטיעל (פויזען), און ה' קוכטשאק (לאדז).

די רעפעראטען זענען נוגע געוועזן די טעטיג-קייט פון ארבייטער-ארגאניזאציעס, דיווירטשאפט-ליכע סיטואציע אין לאנד, דעם מצב פון דער ארבייט און דער אינדוסטריע, די פאליטיש-ווירט-שאפטליכע סיטואציע אין דער וועלט א. א. וו.

נאכ'ן איבערלייענען די רעזאלוציע האבען די פערזאמעלטע געפורעמט א דעמאנסטראציע, וועלכע איז געגאנגען מיט די גאסען: ראקאטשינער, גלובנע, אננא, זשעראמסקיעגע און מיט מיט 11 ליסטאפאד אויף קאנסטאנטינער פאלעשע צו די קברים פון די געפאלענע אין 1905, וואו עס זע-נען אוועקגעלייגט געווארען קרענץ. מיט דער גא-סען-מאניפעסטאציע האט זיך דאס פראגראם פון צוזאמענפאהר געענדיגט.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א יוד

גרוילענדער בריף פון זעלבסטמערדער וועגען די סבות פון זיין פערצווייפעלטען שריט

די דורכגעהער אין וועלדעל אין „זדראוויע" האבען עהערנעכטען אין אוועגד געמאכט א שרעק-ליכע ענטדעקונג, אויף א פאסעק צוגעבונדען צו א בוים איז געהאנגען א יוד אין מיטעלע יאהרען. מ'האט איהם אפגעשניטען און ארויסגערופען די פאגאטאוויע. די דאקטאר האט אבער נאר גע-קענט פעסטשטעלען דעם טויט פון זעלבסטמערדער. באלד ביי דער ערשטער אויספארשונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער געהאנגענער איז דער 45 יאהריגער יודישער סוחר יצחק בריגעל פון וספול-נא גאס 11. מ'האט צווישען געפונען דער פא-מיליע פון דעם זעלבסטמערדער, וועלכע בעשטעהט פון א פרוי מיט 4 קינדער און ס'האט זיך דארט ארויסגעוויזען, אז בריגעל איז ארויסגעגאנגען פון דערהיים נאך דעם פערגאנגענעם דינסטאג אינדער-פריה און מעהר נישט צוריקגעקומען.

די סבה פון דעם שרעקליכען זעלבסטמארד האט זיך גלייך ארויסגעשטעלט פון דעם בריף וואס מ'האט געפונען ביי דעם זעלבסטמערדער. דער בריף איז דער צייכען פון דער שרעקליכער צייט, אין וועלכער מיר לעבען, אין דער צייט פון נויט און עלענד, ווען איינער האט אויף דעם אנדערען קיין שום רחמנות.

דער זעלבסטמערדער הויבט אן דעם בריף פון דעם, אז איהם איז אמאל גאנץ גוט געווען. געארבייט אויף א פאסטען אין א האלץ-פירמע ה. און בכבוד מפרנס געווען זיין פרוי און 4 קינדער. ס'זענען אבער געקומען שווערע צייטען, ער איז רעדוצירט געווארען און געבליבען אליין האנדלען מיט האלץ און אנדערע בוי-ארטיקלען. מיט א צייט צוריק האט ביי איהם א קריסט געקויפט ציגעל אויף א סומע פון טויזענד זלאטעס, דער קריסט האט געגעבען אויף די טויזענד זלאטיס וועקסלען, וועלכע קריגעל האט דיסקאנטירט ביי 2 יודישע דיסקאנטערען ה. און וו.

דאן האט זיך ארויסגעשטעלט", אז דער קריסט האט נישט געוואלט צוגעהמען די ציגעל און פער-לאנגט זיינע וועקסלען צוריק. בריגעל האט שוין דאס געלד געהאט פערברויכט און די דיסקאנטערן האבען דעריבער גענומען שטארק פייניגען און איינמאהנען דאס געלד דורכ'ן קאמארניק ביי דעם קריסט. מיטוואך האט געזאלט פארקומען די ליצי-טאציע ביי דעם קריסט און בריגעל האט אלץ נאך נישט געהאט קיין געלד. צוליב דעם איז ער דינסטאג אינדערפריה אוועק, ארומגעבלאנקעט אי-בער די גאסען און נישט געוואלט מעהר פאר קיי-נעם זיך ווייזען. אזוי האט ער זיך געבלאנקעט ביז שבת אין אווענד, ווען ער איז בעגאנגען זיין פערצווייפעלטען שריט. א חוץ דעם האט צום זעלבסטמארד איהם נאך געטריבען די שווערע מא-טעריעלע לאגע און דאס געשפענסט פון נויט. אין בריף טרייסט נאך דער זעלבסטמערדער די איבער-געבליבענע פאמיליע זיינע און בעט אלע זיינע קרעדיטארען זאלען איהם מוחל זיין.

מיט דער לויה פון זעלבסטמערדער פער נעהמט זיך חסד-של-אמת. דער דאזיגער זעלבסט-מארד, וועלכער איז כאראקטעריסטיש פאר דער היינטיגער צייט, האט געמאכט אנ'אויגעהויערען רושם אין די היגע סוחרישע קרייזען.

דער ה' גאלדקאפ האלט נישט קאפ

והא ראיה: אט וועט איהר הערען א מעשה:

(2) אויף זאכאדניע 40 וואוינט איינער א יוד מיט'ן נאמען לעאן גאלדקאפ.

וואוינען וואוינט ער איצט, אייגענטליך, אויף זומער-וואוינונג, און דעריבער איז געשעהן די פיי-נע געשיכטע מיט'ן מבול, מיט'ן סטרוזש אין דער ליופטען, און מיט דער טר-טרו פון די פייערלעשער וואס איז געשעהן די מעשה?

גארנישט: דעם פרייטאג האט ער, גאלדקאפ פערשלאסען און פערריגלט זיין וואוינונג און איז א'ויסגעפאהרען אויף דער זומער-וואוינונג.

מעשה-שטן האט ער אבער פערגעסען צוצו-דרייען דעם קראן פון זליוו. (די סבה איז געווען, וואס פרייטאג, פונקט איז קיין וואסער נישט גע-ווען אין רעזערוואר אויבען, אויפ'ן דריטען שטאק, וואו ער וואוינט).

אז ער איז אבער אוועקגעפאהרען —האט זיך איבערגע'חורט משה רבנו'ס נס מיט'ן שטיין: דאס וואסער האט אנגעהויבען צו גיין און צו גיין, און איז אזוי לאנג געגאנגען ביז עס איז פיל געווא-רען די שטוב, און א מבול איז געווארען..

זיצען אזוי די לאקאטארין פון צווייטען שטאק אין פון ערשטען שטאק און חדוש'ן זיך: מה זאת? קיין כמאיצס אויף די פאלקענס זעהט מען נישט, קיין דונערן, חערט מען נישט, און דא טראפט און גיסט פון די פולאפען, כאטש געהם און עפען די פאראסאלען...

האט מען אזוי לאנג געטראכט און זיך מישב געווען, ביז מען האט בעשלאסען אנצוהאלטען א קאנסיליום מיט'ן סטרוזש.

וכך הוה — דער סטרוזש האט א קוק געטון, און תיכף געשטעלט דעם דיאגנאז: ער ווייסט, וואס דאס איז... ס'איז א מעשה נבלה פונ'ם קראן, אין אז ער וועט דורכן באלקאן ארויף אין דער דירה פון גאלדקאפ'ן וועט אלץ זיין אין דער בעסטער ארדנונג...

הכלל ער האט בעלעגט א קלאדקע דורכ'ן טרעפען-פענסטער צום באלקאן, און ער, דער סטרוזש, חנקיא יאן מאלאווניץ האט זיך מיט מזל ארויפגעקריגען אויפ'ן באלקאן...

און ווען איז עס געווארט געווארען „באלקאן" אז דער באלקאן איז תפל, אבער אז דער באל-קאן איז אויך בה פותיני הרבים צוגעמאכט, שטייט דער סטרוזש מאלי-וואניק פערגאפיעט. און ווייסט נישט, וואס צו טון:

האקען די טיר גלוסט זיך עפים נישט, און גיין צוריק מיט דער קלאדקע האט ער מורא — ס'איז ממש רפנות נפשות...

און, בנאמנות, ער וואלט אזוי אפגעשטאנען אין דער לופט ביז צו די נייע קארטאפעל, און ביז גאנץ לאדז וואלט נישט פעפלייצט געווארען, ווען —

די לאקאטארען פאלט נישט איין דער גע-ניאלער געדאנק ארויסצורופען אנ'אפטיילונג פייער-לעשער, וועלכע איז ראפטום אנגעקומען מיט תקיעות און תרועות, און מיט דער הילף פון דער לייטער ארגאנענומען דעם סטרוזש ירום הודו און טערדרייט דעם קראן...

דערווייל האבען די געליטענע לאקאטארען אנגעקלאגט גאלדקאפ'ן אין דער פאליציי און אין געריכט, אז ער האט זייחרוב געמאכט.

צו אונזערע קופאנען-זאמלער!

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט אונזערע חשובע קופאנען-זאמלער, אז פון היינט אן ווערען שוין אנגענומען קופאנען פון דער איצטיגער סעריע פון די, וועלכע האבען שוין די נויטיגע 30 קו-פאנען.

פאר די, ביי וועלכע ס'פעהלען נאך קופאנען ווערט געגעבען א רייהע צוגאב-קיפאנען. א צוגאב-קופאן פערטרעט יעדען פעהלענדען קופאן.

שניידט אלוא אויס די צוגאב-קופאנען!

די אדמיניסטראציע

מען קינדעלט איין גאס

(2) נעכטען האבען געטראפען צוויי פאלען, ווען פרויען האבען זיך אוועקגעלייגט אין קימפעט אין מיטען גאס:

אויף סקלאדאווע 16 איז עס געשעהען מיט דער דינסט - מיידעל סטאניסלאווע וואווושינסקא, וועלכע האט געבוירען א יונגעלע. און אויף בושע-זשיגער 85 איז עס געשעהן מיט דער 22-יעהריגער היימלאזע זאפיא בוניעוויטש.

מ'האט די ביידע קימפעטאריגס אפגעפיהרט אין דער קימפעטארען-קליניק אויפ'ן נאמען פון דער הייליגער עלזשביעטע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמוא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46, מ. עפשטיין (פעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59) ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

צי דארף מען ענטפערן פאר טובה-וועקסלען?

א פראגע, וואס איז איצט שטארק אקטועל

אין די לעצטע צייטען קומען אן מאסען אן פראגען וועגען טובה-וועקסלען מענגעס פערזאנען האבען געגעבען טובה-וועקסלען, און איצט מאנט מען ביי זיי. עס איז נישט קיין וואונדער, וואס יעדער פון די דאזיגע טובה-מענשען זוכט עצות ווי אזוי צו דערווייזען, אז ער איז פאקטיש נישט שולדיג קיין געלד פאר דעם וועקסעל.

אין איצטיגען מאמענט זענען פאראן פיל טובה-וועקסלען אין אומגאנג, און וועגען זייער פיל קו-מען פאר פראצעסען. אין די לעצטע מאנאטען זע-נען נישט געווען קיין פאקטישע האנדעלס-וועקס-לען. קיין קונדען האט מען נישט געגעבען קיין סחורה אויף קרעדיט. מען לייזט בכלל ווייניג און וועקסלען דארף מען ווייטער האבען, האט מען דע-ריבער זיך בעמיהט צו בעקומען טובה-וועקסלען אין טובה-זשירעס.

איצט ווילען די „טובה-וויסטאווצעס" און טובה-זשיראנטען זיך אפווארפען פון דער אחריות, אזוי ווי די, וואס דארפען באמת צאהלען די וועקסלען, לאזען זיי צום פראטעסט, און ווען מען טרעט צו מאנען דאס געלד ביי די טובה-אונטערשרייבערס פערטיידיגען זיי זיך דערמיט, אז זייער אונטער-שריפט איז נאר א געפעליגקייט און זיי האבען דאס נישט געגעבען אין רעזולטאט פון האנדעלס-טראנ-זאקציעס.

וועגן דער פראגע פון טובה-זשירעס און „טובה-וויסטאווצעס" איז נאך נישט פאראן ביים געריכט קיין פעסט אנגענומענער פרינציפ. עס איז זאגאר פאראן א חלוקי-דעות צווישען די העכסטע געריכ-טען.

לויט דעם נייעם וועקסעל-געזעץ איז נישט נויטיג, דאס אין וועקסעל זאל זיין איינגעשריבען, אז מען האט דערהאלטען וואלוטע אדער סחורה. טייל יוריסטען האבען דעריבער געמיינט, אז ביים נייעם וועקסעל-געזעץ וועט מען זיך שוין נישט קענען פערטיידיגען מיט דעם מאטיוו, אז דאס איז א טובה-זשירע, ווארום דאס נייע געזעץ האט גע-מאכט פון וועקסל א נישט צווייפעלהאפטען דאקו-מענט, קעגען וועלכען מען קען נישט אנווענדען קיין שום טענות און פרעטענזיעס. דאס, וואס דאס געזעץ האט געמאכט, אז פאר דער גילטיגקייט פון וועקסעל איז עס אן בעדייטונג, צי מען האט בע-קומען דערויף וואלוטע אדער נישט, האט מען אויסגעטייטשט, אז דאדורך וועט מען שוין נישט קענען טענה'ן, אז דאס וועקסעל איז ענטשטאנען צוליב א טובה.

בפרט האט מען געמיינט, אז דאס ארט. 16 פון וועקסעל-געזעץ וועט אוממעגליך מאכען צו פערטיידיגען זיך מיטן מאטיוו פון טובה-וועקסלען. ווארום אין דעם ארטיקעל ווערט געזאגט, אז דער „וויסטאווצע" אדער זשיראנט קען זיך נישט פער-טיידיגען מיט זיין בעציהונג צום אמת שולדיגען, אז ער האט נישט בעקומען דערפאר קיין סחורה געלט א. ד. גל.

די יוריסטען האבען אבער אין זעלבען אר-טיקעל 16 געפונען אנ'אינטערשטיצונג פאר א נייער פערטיידיגונג, אז טובה-זשיראנטען זאלען קע-נען אפווארפען זייער פעראנטווארטליכקייט. זיי טייטשען אויס דעם ארטיקעל 16 ווערטלעך ווי אזוי עס שטייט אין אוסטאוו און עס דרינגט זיך ארויס א גינסטיגע שטעלונג פאר די טובה-שריי-בערס, לויט וועלכען מען קען מיט ערפאלג זיך פערטיידיגען קעגען מאהנען געלד פאר א טובה-זשירע.

כדי צו וויסען די שטעלונג פון די העכסטע געריכטען וועגען דעם ענין, ווילען מיר דא ברענ-גען די וויכטיגסטע 2 אורטיילען.

די דריטע קאמער פון העכסטען געריכט האט מיט א צייט צוריק ארויסגעגעבען פאלגענדען אורטייל:

1) די טענה, אז מען איז נישט פעראנט-ווארטליך אויף צו בעצאהלען פאר'ן וועקסעל, ווייל דאס איז א טובה-אונטערשריפט, איז א גע-רעכטע נאר בנוגע דער פערזאן, וואס האט דירעקט דאס טובה-וועקסעל אנגענומען ווי אויך בנוגע די, וואס טרעטען ארויס אלס בעפולמעכטיגטע פון איהם, כדי איינצוקאסירען דאס געלד.

2) דאנעגען קען מען נישט די טענה נעה-מען אין אכט בנוגע די, וואס האבען דאס וועק-סעל אין גוטען גלויבען אנגענומען אלס דעקונג פאר ווייטערע טראנזאקציעס, הגם זיי האבען אויך געוואוסט, אז דאס איז א טובה-אונטערשריפט. ווארום אין תוך גענומען בעשטייט די טובה-אונ-טערשריפט דערין, וואס דער אינטערשרייבער גיט זיין אונטערשריפט, וואס פערפליכטעט איהם בנוגע ווייטערדיגע פערזאנען, בכדי די פערזאן, וואס בעקומט דאס טובה-וועקסעל, זאל קענען דערויף בעקומען סחורה אדער געלד. דאס וועקסעל בע-קומט דעריבער א ווערט טאקע נאר א דאנק דעם, וואס עס איז דערויף געגעבען געוואר'ען די טובה-אינטערשריפט.

אין דעם דערמאהנטען פראצעס האט זיך געהאנדעלט דערין, וואס איינער האט געגעבען זיין פריינד א טובה-אונטערשריפט אויף א וועקסעל, כדי ער זאל דערויף בעקומען סחורה, דער לעצ-טער האט דאס זשירירט און דערפאר בעקומען סחורה. אזוי ווי ער האט אבער דאס וועקסעל נישט געצאהלט, האט דער בעזיצער דערפון אנגע-קלאגט דעם טובה-אויסשטעלער. דער האט גע-טענה'ט, אז ער האט קיין געלד און קיין סחורה נישט בעקומען. דאס היכסטע געריכט האט די טובה נישט גענומען אין אכט.

שפעטער אביסעל האט דאס העכסטע געריכט מיט אנ'אנדערען קאמפלעט ריכטער ארויסגעטראגען גאר א פערקעהרטען אורטייל.

ווי מען זעהט, הערשען גרויסע חלוקי-דעות צווישען די אורטיילען פון די העכסטע געריכטען. ווי מען שמועסט, וועט די פראגע איינגיכען ווערען געשטעלט פאר א פערגרעסערטען ריכטער-קאמפלעט, וועלכער וועט דארפען ארויסטראגען אנ'פונדאמענטאלען פסק-דין, און דערווייל הערען נישט אויף אנ-צוקומען אין די געריכטען נייע פראצעסען וועגען סכסוכים מיט טובה-וועקסלען און זשירעס.

אדוו. מ. ק.

און דאס זענען אונזערע „רופאי חולים"!

מען האט דעם דירעקטאר זשיעמבא פון דער פאביאניצער קראנקען-קאסע געפאקט אין ווארשא און בתופים ובמחולות האט מען איהם געבראכט קיין לאדז

(2) לויט ווי מיר האבען שוין מיט עטליכע טעג צוריק מיטגעטיילט, זענען אין דער פאביאניצער קראנקען-קאסע ענטדעקט געוואָרען גרויסע מיסברויכען, אויסגעפיהרט דורך דעם קאַ"ע-דירעקטאָר, וולאדיסלאוו זשיעמבא.

דער דאָזיגער זשיעמבא, ווי עס ווייזט זיך אַרויס, האָט געאַרבייט מעשים...

דער דאָזיגער דירעקטאָר איז געווען א דירעקטאָר קאָמבינאַטאָר, און ער האָט אויסגענוצט איטליכע מעגליכע געלעגענהייט, כדי אויסצופרעסען געלד סיי פון מיטאַרבייטער, אנגעשטעלטע, סיי פון אינטערעסאַנטען, צושטעלער, פאַרזיכערטע וכו'.

דעם 1 ד. ח. איז זשיעמבא אַוועק אין אורלויב, און, ווי ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען קיין קאַזשימיערזש ביים ווייסעל.

ווי נאָר ער איז אַוועקגעפאָהרען, האָבען אָנגעהויבען איינצופליסען צים קאָמיסאר פון דער פאַביאַניצער קראנקען-קאסע אָנקלאגעס און מסירות, וועלכע האָבען געבראַכט דערצו, אַז זשיעמבאַן האָט מען תיכף אָפּגעשטעלט אין זיין אמט, הגם געווען איז עס נאָר אַ בלויזע פאָרמאַליטעט, מחמת זשיעמבא איז דאָך, ווי געזאָגט, געווען אין אורלויב.

אין די מעלדונגען איז געווען אָנגעוויזען, אַז זשיעמבא האָט געצוואונגען די בעאַמטע צו זש'ריירען זיינע טובה-וועקסלען, וועלכע ער האָט שפּעטער נישט אויסגעקויפט, ער פלעגט ביי זיי נעהמען גמילת חסדים אויף נישט אָפּצוגעבען, און ביים מילך-צושטעלער פון דער קראנקען-קאסע האָט ער אויסגעפרעסט עטליכע טויזענד זלאָטים; ביי פאַרשידענע געלעגענהייטען האָט ער אויך גענומען לאַפּוביקעס פון פערזיכערטע. ספּעציעל ביים שיקען אויף קוראַציע ערטער, און דערמיט אנגעמאַכט שאָדען סיי דער קראנקען-קאסע, סיי די פערזיכערטע.

ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די מיסברויכען בעטרעפען העכער 20,000 זלאָטים.

הכלל, דערווייל איז דער סוף אזא:

מען האָט דעם ענין איבערגעגעבען אין דער פּראָקוראַטור, און תיכף פונאנדערגעשיקט שטעקבריף מיט זיינע פאָטאָגראַפיעס. (דירעקטאָר זשיעמבא איז שוין אין קאַזשימיעזש נישט געווען: משמעות, ער האָט דערפיהלט, אַז עס גייט אויף איהם אַ כמארע.)

האָט מען איהם אַזוי לאַנג געזוכט און געזוכט ביז דעם פאַריגען שבת, ד. 15 ד. ח. האָט מען איהם געפאַקט אין וואַרשע, אין דעם עלעגאַנטסטען רעסטאָראַן „אדריא", וואו ער האָט זיך געלאָזט וואוילזיין מיט אַ גאַנצער קאָמפּאַניע לוסטיגע מענשען, און מיט אַ דאַמע בתוכם...

אַז די געהיים-אַגענטען האָבען איהם דערקענט, האָבען זיי צוגעשיקט אַ קעלנער איהם אַרויסרופען, כלומרשט — אַ דאַמע רופט איהם, און אַז ער האָט זיך, ווי דער שמייגער אין אַזעלכע פעלען, געפּאָלגט, האָט מען איהם אַרעסטירט...

ער האָט אַפילו געפּרובט אָפּשטופּען פון זיך די געהיים-אַגענטען, און ענטלויפען, אָבער דאָס איז איהם נישט געראָטען, און ער זיצט שוין ב"ה אין דער לאָדזער טורמע אויף קאָפּערניקא גאַס.

אַ רחמנות געבען: איצט האָבען זיך געמאַכט קאַלטע וועטערען, און אַז דער דירעקטאָר זשיעמבא זאָל זיך, חלילה, „זאַזשעמביען", וועט ער ווידער דאַרפען אָנקומען צו דער קראנקען-קאסע.

יאָ, געפונען האָט מען ביי איהם נישט קיין גרויס'ן פערמעגען — בסך הכל 29 זלאָטעס מיט 90 גראָשען אַקוראַט.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אַז זשיעמבא האָט געדירעקטאָרט אין דער פאַביאַניצער קראנקען-קאסע 3 יאָהר נאָכאַנאַנד, און דערביי געהאַלטען אין איין בייטען זיינע פּאָליטישע איבערצייגונגען.

דער איידעם האט דער'הרג'עט...

דער ענין מאָרד אין פאָדקלאַשטאָרנע

(2) די אויספאָרשונג וועגען דעם מאָרד פון דעם 60-יאָהריגען פיאָטר מאַקאָווסקי (אין דאָרף פאָדקלאַשטאָרנע) האַלט איצט דערביי, אַז די טאָכטער פון דעם דערמאָרדעטען, העלענע האָט אַרויסגעגעבען איהר מאַן פראַנציסעק וואַלטשאַק, אַלס הויפּט-בעטייליגטען אין דעם מאָרד.

די סיבה זאָל זיין — דער סכסוך צווישען דעם שווער און איידעם וועגען נדן-ענינים.

הגם וואַליטשאַק לייקענט דערווייל שטיין און ביין — איז ער דאָך אַריינגעזעצט געוואָרען אין טורמע אויף קאָפּערניק-גאַס.

די צוויי „בריאַדיאַגעס", וואָס מען האָט, אַלס פערדעכטיגע, געהאַט די פאָריגע וואָך אַרעסטירט אין די לאַגעוניקער וועלדער, האָט מען פריי-געלאָזט.

יודיש טעאטער אין „פילהאַרמאָניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאָן.

אַ גאַסט אין לאָדז! אַ גאַסט אין לאָדז!

גענייא שליט

פרעמיערשע פון ריגער יודישען מלוכה-טעאטער
מיט אַ גאַנץ נייער טרופּע.

מאָרגען, דינסטאָג, ד. 18. ד. ח. 9 אַווענד פייערליכע פרעמיערע
1-טער גאַסטשפּיל פון דער גרויסער קינסטלערין אין איהר קרוין-ראָל

„איינע פון יענע"
מעלאָדראַמע אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג און עפּילאָג.

אין 2-טען אַקט קומט פאָר אַ גרויסער קאַבאַרעט-פּראָגראַם.

היינט, מאָנטאָג, צוליב דער גענעראַל-פּראָבע פון די מאָרגענדיגע פרעמיערע „איינע פון יענע" ווערט נישט געשפּילט. לויט דעם מאָרגענדיגען אַנאָנס!

רעזערווירט אייך דעם מאָרגענדיגען אָווענד! אין מאָרגענדיגען נומער וועט איהר האָבען אַ איינלאַדונג (הנחה-קופּאָן) צו דער פייערליכער פרעמיערע „איינע פון יענע"

ליקווידאַציע פון דער קראַנקען-קאַסע אין פּיעטרקאָוו

(א) אין שייכות מיט דער רעאָרגאַניזאַציע פון די קראַנקען-קאַסעס, ווערט אויך ליקווידירט די קראַנקען-קאַסע אין פּעטריקאָוו.

דער צפון-טייל וועט צוגעטיילט ווערען צו דער קראַנקען-קאַסע אין טשענסטאָכאָוו. דער מזרח-טייל — צו טאָמאַשאָוו. דער דרום-מערב-טייל — צו לאָדז.

מחמת דעם, וועט אַ טייל פּערסאָנאַל רעדוצירט ווערען, און די איבעריגע וועלען אַריבערגעפיהרט ווערען אין די קראַנקען-קאַסעס אין לאָדז און טאָמאַשאָוו.

רינג-קאַמף-טורניר אין צירק

פערענדיגט די קאַמפען

נעכטען אין לעצטען טאָג פון די רינג-קאַמפען איז דער צירק געווען איבערפולט. ס'זענען פאָרגעקומען 2 גרויסע עלימינאַציע-קאַמפען: פּינעצקי — פּאַשאָוו און יאַגאָ — שטעקער. ביידע קאַמפען זענען געווען זעהר פערביסענע און שאַרפע. ביי פּאַשאָוו'ן בעמערקט זיך, אַז ער איז געפאַלען אין דער פאָרם, און ער האָט זיך נישט קיין עצה געגעבען מיט פּינעצקי'ן, פאַלענדיג אויף די לאָפּאַטקעס אין דער 35 מינוט.

דער אויסגעצייכענטער שטעקער האָט נאָך אַ וואונדערבאַר-שעהנעם קאַמף בעזיגט יאַגאָ'ן אין דער 23 מינוט.

ס'איז נאָך פאָרגעקומען אַ באָקס-קאַמף צווישען סאַן-מאַרס און ווילינג. געזיגט האָט דער ערשטער אין דער ערשטער רונדע דורך אַ „נאָק-אוט".

נאָך די קאַמפען איז פאָרגעקומען די פערטיילונג פון די פּריזען. דעם ערשטען פּריז 3000 זל. האָט בעקומען שטעקער, דעם צווייטען 2000 זל. — יאַגאָ, דעם דריטען 1500 זל. — פּינעצקי און דעם פערטען 1000 זל. — פּאַשאָוו.

דאָס פּובליקום האָט די זיגער געמאַכט גרויסע אָוואַציעס און זיי געשאָנקען פיל בלומען. אויך דעם אַרביטער בראַנסקי איז געמאַכט געוואָרען אַ אָוואַציע און ס'איז איהם דערלאַנגט געוואָרען בלומען.

אין היינטיגען טורניר האָט זיך אַרויסגעריקט אַ נייע קראַפט, דאָס איז דער יודישער אַטלעט מענדעל קראַוזער.

אַ שלעכטע אייזערנע קאַסע...

בעפאַלען און בערויבט אַ פּויערטע

(א) צוויי באַנדיטען בעוואָפענט מיט מעסערס זענען נעכטען בעפאַלען נעבען דעם דאָרף אַסטראָוועק, שיראַדזער פּאָוויאַט, די פּויערטע יוזעפאַ קאָוואַלטשיק, וועלכע האָט בעת מעשה געהאַט אַרויסגעטריבען איהרע קיה אויף פּאַשע.

די באַנדיטען האָבען זי פריהער גוט צוגעשמאָכען מיט די מעסערס, און אַז זי האָט געחלש'ט האָט מען ביי איהר צוגענומען 600 זל., וואָס זענען ביי איהר געווען איינגענייט אין דעם ברוסט-האַלטער.

די באַנדיטען האָט מען נאָך דערווייל נישט געכאַפּט, אָבער מ'איז חושד, לויט די אומשטענדען פון רויב-אָנפאַל, אַז דאָס שטיקעל אַרבייט האָבען געמוזט אָפּטון „אייגענע מענשען"...

בזשעזשינער פּאָוויאַט ווערט נישט ליקווידירט

פון גוט אינפאָרמירטע קוועלען דערוויסען מיר זיך, אַז דער בזשעזשינער פּאָוויאַט וועט נישט ליקווידירט ווערען, און אַז עס איז גאָר אַזאַ פּראָיעקט נישט אַרויסגערוקט געוואָרען.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג ד. 17 אויגוסט

11,58 צייט-סיגנאַל. 12,10 גראַמאָפאָן-מוזיק 1,15 הפסקה. 4,00 גראַמאָפאָן-מוזיק. 4,50 ליטעראַרישע געשפּרעכען אין פראַנצויזישער שפּראַך, 5,10 גראַמאָפאָן-פּליטען. 5,35 פאָרלעזונג. 6,00 לייכטע מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 גראַמאָפאָן-מוזיק. 7,40 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 8,00 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,15 געשפּרעכען וועגען ראַדיאָ. 8,30 פּאָפּולערער קאָנצערט. 10,00 פעליעטאָן. 10,05 קאָמוניקאַטען. 10,30 געזאַנג 11,00 לייכטע און טאַנץ-מוזיק.

„לאָדזער פּרנסות"

אויפגעכאַפּט אויף די לאָדזער גאַסען און הויפ'ן

אַז מ'זאָגט: „לאָדז", זעהט מען פאַבריק-קוימענס, וועבערייען, שפּינערייען, רייסערייען, אַפּרעטורען. זאָגט מען: „לאָדזער יודען", זעהט מען יודען — מאַנופאַקטוריסטען. יודען, וואָס האַנדלען מיט וויזען-צייג, גאַטקע-צייג, מיט אשר'ס „ווייסע זאַכען". יודען, וואָס „אַבראַטעווען" אויף מיליאָנען און שטאַרבען פאַר אַ גראָשען...

אין דער אמתן איז עס נישט אַזוי: לאָדז איז נישט בלויז פאַבריק-קוימענס, און לאָדזער יודען לעבען נישט נאָר פון גאַטקע-צייג און פון אשר'ס ווייסע זאַכען. לאָדזער יודען האָבען נאָך אַנדערע פּרנסות. מיר ברענגען דאָ אַ סעריע „פּרנסות" פון וועלכע לאָדזער יודען „מאַכען אַ לעבען" און מאַכען חתונה קינדער.

דער יוד מיט יאַסעלע ראָזענבלאַט

אַן אַלטער יוד מיט אַ יודענע. ער טראָגט דעם פּאַטעפאָן און זי, דאָס ווייב, טראָגט נאָך דעם „ליאַק" מיט די פּליטען.

געהען זיי ביידע פון הויף צו הויף, שטעלען אויף דעם „בויך-רעדער" און דערלאַנגען די „סחורה". פאַר'ן אַריינלעגען די פּליטע „קאָנפערירט" ער: איצט קומט דאָס אמת'ע מייהרען-צימעס. יאָסעלע ראָזענבלאַט וועט אַוועקלעגען אַן'אבינו מלכנו, וועלען אייך די אויגען איבערגעהען... אַ צווייטע פּליטע איצט קומט אונזער סיראָטע מיט אַ פונק נייעם רבונו של עולם. בעת דער פּאַטעפאָן שפּילט, העלפט דער-ייד אונטער און זי, דאָס ווייב, געהט אַרום צווישען עולם באַך אַ פּאָר גראָשען.

די „אַמעריקאַנער" וואָג

אויף וואָלבאָרסקאַ גאַס, נעבען דער אַלטשטעטישער שוהל, שטעהט אַ יונגערמאַן מיט אַ וואָג מיט אַן'אויפשריפט: „אַמעריקאַנער וואָג, ווייזט די וואָג באַר פאַר 5 גראָשען". דער בחור דערציהלט די מעלות פון דער „אַמעריקאַנער וואָג", וואָס ווייזט די וואָג צום דעקאַ, און בעלנים פעהלען נישט. אַט שטעהט אויף דער וואָג אַ בעלייבטע יודענע מיט אַ באַטיק-ביכעלע אין דער האַנד און שיינט פון שמחה; געלויבט דער, וואָס מ'טאָר נישט דערמאָנען - זיין נאָמען אומגעוואַשען — שוין ווידער אָפּגעקומען מיט 10 דעקאָ...

דער כּוחות-מעסטער

אויף באַוואָמיעסקאַ גאַס שטעהען צוויי קאָנקורענטען. איינער אַ יוד און דער צווייטער אַ קריסט. ביידע „קאָנקורירען" צווישען זיך מיט איין „אַרטיקעל" — אַפּאַראַטען צו מעסטען די כּוחות. דער יוד האָט יודישע „קליענטען" און דער גוי האָט גויאישע „קליענטען". אָפּטמאָל קומט צו אַ סכסוך צווישען די יודישע און גויאישע „כוח-מענשען", אָבער דאָס איז נעבען-זאַכען — אַבי אַ יוד „מאַכט אַ לעבען"...

ער „זבאַדעט" די לונגען

אַבי מ'מיינט, אַז פעסטצושטעלען אַ קראַנקהייט, מוז מען האָבען דאָקטוירים, ביז איצט האָט מען טאַקע אַזוי געמיינט. דער געלער יוד מיט'ן גלעזענעם ריהרעל זאָגט אַנדערש; ער האָט אַ ריהרעל מיט אַ ביסעל רויטען מים מרדים, און דאָס ריהרעל זאָגט אייך „דאָקלאַדניע", צי איהר האָט געזונדע לונגען, צי זענען אייערע לונגען חלילה אַביסעל דאָסיג. דאָס געלע יודעל שטעהט אויפ'ן אַלטען מאַרק נעבען ד יאַונטע[illegible]ישע צופּאָהר-טראַמוואַיען מיט אַ גלעזערען ריהרעל און דער עולם בלאָזט. קומען מאַמעס מיט קינדער, בעצאָהלען אַ צעהנער „האָנאָראַר". דאָס קינד בלאָזט מיט'ן גאַנצען כח, ס'בלוט קומט איהם אין פּנים'על אַריין, און די מאַמע געהט אַוועק אַ גליקליכע — געלויבט איז דער אויבערשטער — ס'קינד האָט געזונדע לונגעלעך...

אַבי מ'זאָגט, אַז צו „זבאַדען" לונגען דאַרף מען האָבען דאָקטוירים. דער געלער יוד מיט'ן גלעזענעם ריהרעל מיט'ן רויטען „מים מאררים" האַלט נישט דערפון...

דער גליק-שירה

עס איז שוין אין לאָדז אַן'אַלטער מנהג, „אַז יעדער חולים אָדער אורחים-פעראיין אָרדענט איין „זאַבאַוועס", מיט פאַנטאַווע לאָטעריעס. מ'נעמט צוזאַמען פאַנטען, חרוסת און זאַלץ-וואַסער און אַנדערע שאר ירקות. מ'קלעבט צו נומערלעך און דער עולם פּרובט „שטשענשטשע".

פאַלט אַ בחור אויף אַ געדאַנק: צי איז עס טאַקע אַ הלכה מסיני, אַז נאָר פעראיינען זאָלען מאַכען פאַנטאַווע לאָטעריעס, פאַרוואָס זאָל ער טאַקע אַליין נישט מאַכען אַ פאַנט[illegible] לאָטעריע?!..

אויף אַ הויף אויף פּאַמאָרסקאַ גאַס נעבען שטאַט-ראַט, האָט אַ בחור אויפגעשטעלט אַ גרויסען שירם. צוגעצויגען אַן'עלעקטריש לעמפּעל. אין דערמיט אַ טישעל אויסגעשטעלט מיט כל טוב. שפּיגעלעך און ביס-קעמלעך. ליפּען-פּאָמאַדקע און פּודער-ביטשקעס, „עכטע" נאַרבלין טיש-בעשטעק. באַנבאָניערעס און ליאַלקעס. שמעק-זייף און בראָך-גאַטעלעך. „פּערפאָגען" און „זאַגראַניטשנע" קראַוואַטען. שבירלעך קרעל און „פּראַוודזשיווע" בריליאַנטענע „פּיעשטשאַנקעס" — אַ גאַנצער „קאָנסום" — אַ-לאַ „ווידזעווו"...

טוט זיך דאָרט, ביי דעם גליק-שירם חושך. עולם דרעהט ביי דעם האָן. איינער געווינט אַ „בריליאַנט". דער צווייטער ווערט בעגליקט מיט אַ „זאַגראַניטשנעם" קראַוואַט. אַ דריטער כאַפּט אַ 60-גער ביס-קעמעל. איינער געווינט ביים ערשטען דרעה, און אַ צווייטער דרעהט און דרעהט און בלייבט ביים דרעהען — אַן'אייגענע פאַנטאַווע לאָטעריע...

דער פּראָשעניע-שרייבער אונטער פרייען הימעל

אויף אַ געסעל אין באַלוט זיצט אַ יונגערמאַן מיט אַ צופלאַשעטער טשופּריגע ביי אַ טישעל און שרייבט פּראָשעניעס, וועלכער יוד האָט עס נישט זיין „פּעקעל". איינער דאַרף אַ רעקורס צום „סקאַרב", אַ צווייטער פּאָדאַניע צום מאַגיסטראַט, אַ דריטער האָט אַן'עקסמיסיע. אַליין יכול'ש מען נישט, און די שרייבערס הייסען זיך בעצאָהלען אין טאָג אַריין. קומט מען צום פּראָשעניע-שרייבער, וואָס זיצט ביים טישעל, ראשית, רעדט ער מאַמע-לשון, וחשבית, איז ער נישט קיין אויסרייסער.

שטעהען ביים טישעל יודען און יודענעס, יעדער האַלט אַ פּאַק פּאַפּירען און כתבים. ס'געהט לויט דער ריייה — „פּאָזשאָנדעק" מוז זיין!.. האָט טאַקע דער פּראָשעניע-שרייבער פון באַלוט אַ „קליענטעלע", וואָלטען זיך אַ סך שטאָטישע אַדוואָקאַטען געוואונשען...

אַבי מ'מיינט, אַז אַלע לאָדזער יודען זענען מאַנופאַקטוריסטען, אַז אַלע לאָדזער האַנדלען מיט וויזען-צייג, מיט גאַטקע-צייג, און מיט אשר'ס „ווייסע זאַכען", אין דער אמת'ען איז עס נישט אַזוי, לאָדזער יודען האָבען נאָך ב"ה אַנדערע פּרנסות....

אב-נעס

די ניקאלאיעווסקער שחיטה

בעשריבען פון א צוריקגעקומענעם פונ'ם ווייטען מזרח

פון ל. פייגין.

ביי די ברעגעס פון טייך אמור, אין דער שטאט ניקאלאיעווסק, האבען געוואוינט א סך יודישע פאמיליעס, וועלכע האבען זיך בעשעפטיגט מיט פיש־פאנגעריי.

בשעת ס'איז געגאנגען דער פיש־פאנג כשורה האבען די ניקאלאיעווסקער יודען געמאכט זעהר גוטע געשעפטען, פערקויפט אין די צעהנער און הונדערטער טויזענטער פודען „סיאמגע", „קעטא", „איקרע" (רויגען) און די איבעריגע אלערליי סארטען פיש, איינגעזאלצענע און געדרויכערטע.

גאנץ ניקאלאיעווסק אויפ'ן אמור האט געלעבט פון איהרע פיש און הערינג, גרעניצענדיג זיך פון רעכטס מיט'ן יאפאנישען ים, סאכאלין און אמורער געגענט און פון לינקס מיט'ן אכאטישען ים, יאקוטסקער געגענט און דעם גרויזאמען ים־הקרח, האט ניקאלאיעווסק קיין שטענדיג רעגולערע קאמוניקאציע נישט געהאט. מ'פלעגט זיך דערקלויבען קיין ניקאלאיעווסק מיט'ן וואסער, דורך דער יבשה, צופאהרען א שטיק וועג אויף הינט און ס'רוב פלעגט מען צופיהרען פראדוקטען פאר די ניקאלאיעווסקער פון וולאדיוואסטאק דורך די יאפאנישע וואסערען.

אין ניקאלאיעווסק זענען געווען גרויסע יודישע פיש־סוחרים, ווי די ברידער לורי, מילער און אנדערע, וועלכע האבען געמאכט אומזאצען אין די מיליאנען רובלס. יודען האבען דארט געהאט אייגענע קאנסערווען־פאבריקען, זייער האנדעל האט זיך פערשפרייט אין פרידענס־צייט איבער גאנץ רוסלאנד, און ניקאלאיעווסק פלעגט דעלאנגען איהרע סחורה אפילו אין אדעס און שטארק קאנקורירט מיט די פיש־הענדלער'ס ביים שווארצען ים.

ניקאלאיעווסקער הערינג האט געהאט א שם אין דער וועלט, און די „קעטא" פלעגט ממש פערפלייצען די מאסקווער און פעטערבורגער מערק און אנשפאר'ען, ווי א קאנקורענץ־ארטיקעל, אפילו אין אסטראכאן.

דער־יוסישער בעאמטער, דער סוחר, דער קליינבירגער און דער דארף־פויער פלעגען מיט אומגעדולד וואר'טען אויף דער געבענטשטער צייט פון „גרויסען פאסט", ווען מ'פלעגט פון די גרויסע רוסישע באק־אויוועס ארויסנעמען דעם אנגעפילטען „פיראג" מיט „קעטא", דערקוויקען די נשמה, ווען מ'פלעגט זיין געצוואונגען זיך אפהאלטען פון פלייש'יגס און פעטע מאכלים.

אין ניקאלאיעווסק האט זיך געבילדעט א קלאס יודען פיש־הענדלער'ס און פיש־פאנגערס. די גאנצע יודישע קהלה האט געלעבט בהרחבה, געיועץ פערמעגליך, געהאט א שוהל א שוחט מיט א חזן. אין די יאהרען 1917—1920, האט ניקאלאיעווסק געאר־בייט ווי שטענדיג, זיך נישט אינטערעסירט מיט די ארומיגע מלוכה־איבערקעהרענישען און אפילו זיך קנאפ־וואס געקימערט, וואס דער ווייטער מזרח איז געווארען א בעזונדערע רעפובליק מיט דער רעדידענץ־שטאט טשיטא אין דער שפיץ און נישט געהאט אפילו אין דער לינקער פאה די רעזידענץ־שטאט וולאדיוואסטאק בשעת דארט האט זיך געפונען די „פאלקס־פערזאמלונג" און שפעטער די ארטיגע אליין־הערשערס „ברידער מערקולאוו".

פלוצלינג האט זיך אויסגעגאסען גאטס צארן אויף גאנץ ניקאלאיעווסק. א אומפעראנטווארטליכע רויבער־באנדע אונטער דער אנפיהרונג פון איינעם אנ'אויסוואורף טראפיצין מיט א פערווילדעטע חיה אין געשטאלט פון א קאזאקען־פרוי ניגא האבען זיך ארומגעשלעפט איבער יאקוטסקער געגענד און דערשמעקענדיג, אז ביים אמור ליגט א רייכע גוט איינגעארדענטע האנדעלס־שטאט ניקאלאיעווסק, האבען זיי זיך אין א שיינעם זומערדיגן פריהמארגען בעוויזען אין שטאט און, פארשטעלענדיג זיך פאר בעפולמעכטיגטע פון די באלשעוויקעס, זענען זיי בעפאלען מיט זייער גרויסען גוט ארגאניזירטען מיליטער־אטריאד די בעפעלקערונג.

ראשית חכמה האבען זיי אויסגעהרג'עט אנ'ערך 700 יאפאנער און דאס הויז פון יאפאנישען קאנסול מיט זיין פאמיליע און בעאמטע אונטערגעצונדען, אזוי אז עס איז פון דער יאפאנישער קאלאניע קיין שריד ופליט נישט געבליבען.

נאכדעם האט מען זיך גענומען צו די אייראפעער. אין עטליכע טעג האט מען גאנץ ניקאלאיעווסק געמאכט לפי חרב. מ'האט נישט אזוי פיל געהרגעט. ווי געשאכטען און אויסגעשאסען אלט און יונג, מענער און פרויען אהן א אויסנאהם.

די „באטשאלניצע" פון שטאב ניגא, איז ארומגעפאהרען אויף א פערד און אזוי ווי א מין זשאנא־ד'־ארק, האט זי נאכגערויסען נאך זיך דעם אטריואד און איהם פער'בשופט מיט איהר רציחישען עקסטאז און אנגעפיהרט מיט דער טייוועלשער ארבייט צו פערניכטען דעם קאפיטאל און פערמעגען פון די ניקאלאיעווסקער שטילע פיש־הענדלער'ס און ארבייטער און לסוף צוגענומען ביי זיי די נשמה.

אין א צייט שפעטער האבען זיך בעוויזען אין די גאסען פון וולאדיוואסטאק עטליכע צעהנדליג געראטעוועטע יודישע פאמיליעס פון דער שחיטה־שטאט.

אממייסטען האבען זיך געראטעוועט פרויען, ווייל די טאטעס און די ברידער האבען העלדיש, ווי אייניקלעך פון די מכבים, אפגעראטעוועט זייערע פרויען, טעכטער און שוועסטערס און אליין געפאלען ווי „קדושים" פון די טמאדיגע הענד פון די מענשען־חיות.

וולאדיוואסטאקער יודישע קהלה האט תיכף גע־גרינדעט א „קאמיטעט צו העלפען און אויסהאלטען די קרבנות פון ניקאלאיעווסקער שחיטה". מיר האבען ד ישוב איבערגעגעבען אין רשות פון די אומגליקליכע קרבנות, כדי זיי זאלען זיך דערווייל נישט וואלגער'ן אונטערן פרייען הימעל און גלייך נאכדעם געדונגען עטליכע הייזער, וואו אלע קרבנות האבען זיך איינגעארדענט.

די וולאדיוואסטאקער יודישע קהלה האט ארויסגעוויזען צו די קרבנות פון דער ניקאלאיעווסקער שחיטה צערטליכע ברודערליכע ליבע און געטריישאפט, די יתומות און אלמנות זענען בעזארגט געווארען מיט קליידונג, קעסט, בעלייכטונג און האלץ און אלץ בדרך כבוד, כמעט אלע קינדער און פרויען האט מען איינגעארדענט אויף שטעלעס, געלערנט א מלאכה צו ווערן זעלבסטשטענדיג, און זיי מקרב געווען מיט וואס ס'איז נאר געווען מעגליך.

קרוב 2 יאהר האט וולאדיוואסטאקער קהלה אויסגעהאלטען די קרבנות פון ניקאלאיעווסקער שחיטה, ביז וואנען אלע פערגליקליכטע זענען געקומען צו זיך, ווער פון זיי האט חתונה געהאט, אנדערע זענען נאכדעם איבערגעפאהרען קיין כארבין און אנדערע האבען אויסגעוואנדערט קיין אמעריקא.

די יאפאנער האבען גענומען אויף אנ'אזיאטישען אופן נקמה פון ניקאלאיעווסק: מ'האט די הייזער און פיש־פאבריקען אויסגעגלייכט מיט דער ערד.

טראפיצינען מיט ניגאן האט דער באלשעוויסטישער פאלקס־טריבונאל אין בלאגאוועשטשענסק פערמשפט צום טויט.

אין 1921 יאהר האט זיך ניקאלאיעווסק אנגעהויבען ביסלעכווייז אפצובויען. יאפאן האט דארט איינגעפיהרט א מין צייטווייליגען אפוטרופסות, ארויסגעגעבען פון די רוסישע וועלדער בור־האלץ די צוריקגעקערטע יודישע און בכלל אייראפעאישע פישער'ס, זיך משתדל געווען לטובת די פערארימטע פאמיליעס, צו דער זעלבער צייט שטארק אכטונג געגעבען, אז ס'זאל נישט אריינדרינגען אין ניקאלאיעווסק דער רוח הטומאה פון באלשעוויזם.

פון 1924 יאהר, נאכ'ן רוסיש־יאפאנישען ראשי פרקים אפמאך, האט ס.ס.ס.ר. אין ניקאלאיעווסק זוכה געווען צו אנ'אייגענעם פערוואלטער און פארשטעהער פון מאסקווע, און יאפאן האט זיך דארט אויפגעהער'ט צו מישען.

לאדז.

געזאגט „הרי־את" און צום סוף געבליבען א בחור

טשענסטאכאוו, נחמן פ. א בחור פון א יאהר 20, האט געווארפען אנ'אויג אויפ'ן שעהנעם 18־יעהריגען פרל. חנה ב. פון צייט צו צייט האט ער פון זיין געגענאיבערדיגען פענסטער איהר כסדר נאכגעקוקט, שטודירט איהרע בעוועגונגען, בעוואונדערט איהר שעהנע פיגור און געהאלטען אין איין חלומ'ן וועגען איהר. אט זי וואלט ער געוואלט פאר א ווייב — האט ער ביי זיך געטראכט און בעשלאסען דעם דאזיגען פלאן צו פערווירקליכען.

אין דער־זעלבער צייט אבער האט חנה'לע קיין אכט נישט געלייגט אויף איהר שכן; זי האט אמת אויך געטראכט וועגען חתונה האבען, אבער גאר מיט אנ'אנדערען, מיט וועלכען זי האט טאקע די לעצטע צייט אפט שפאציר'ט.

נחמן האט וואס אמאל מעהר צוליב דעם געליטען, ער האט פערשטאנען, אז אויפ'ן גלייכען וועג וועט חנה'לע נישט ווער'ן זיין בעשער'טע, האט ער גענומען זוכען פערשידענע פלענער ווי אזוי זי צו „עראבער'ן". לעצטענס האט ער געהער'ט, אז זיין „שאץ" קלויבט זיך אין די נאהענטסטע וואכען תנאים צו שרייבען און דעריבער האט ער בעשלאסען זיין פלאן וואס שנעלער אויסצופיהרען.

מיט עטליכע וואכען צוריק האט ער זי אפגעווארט אין טויער אויף ווארשאווער 32 און — ווי ער זאגט — זאל ער האבען אין אנוועזענהייט פון 2 עדות איהר אנגעטון א פינגערל און אפגעזאגט דעם „הרי־את".

באלד דערנאך האט ער זיך טאקי געוואנדען צו זיין „שווער", אז ער זאל איהם געבען „זיין" חנה'לען, וועלכע ער האט מקדש געווען כדת משה וישראל. חנה'לע אבער טענה'ט, אז אמת, ער האט זי אפגעווארט אין טויער, צוגעלאפען צו איהר און געוואלט עפעס ארויסכאפען. זי אבער איז פאר שרעק אנטלאפען, זי האט נישט געזעהן פאר די אויגען קיין שום פינגערל, קיין שום עדות און דעריבער אנערקענט זי איהם נישט פאר קיין מאן.

ווען נחמן האט פערשפרייט ווייטער קלאנגען, אז ער האט חנה'לען דאך מקדש געווען און אז זי טאר צו קיין אנדערען אויסער צו איהם נישט גע־הער'ען, האט חנה'לעס פאטער זיך געוואנדען צו דער פאליציי מיט אנ'אנקלאגע וועגען שאנטאזש.

די פאליציי האט נחמנ'ען ארעסטירט און בעת דער אויספארשונג, וואו עס זענען אויך פערהערט געווארען די עדות, וואס האבען געזאלט כלומרשט זיין אנוועזענד ביי די קדושין, האבען זיי ערקלערט, אז זיי ווייסען פון גארנישט צו זאגען. נחמן איז ביז צום פראצעס דערווייל ארויסגעלאזט געווארען אויף דער פריי.

די טעג איז אין טשענסטאכאווער ראבינאט פארגעקומען א גביית עדות וועגען דאזיגען ענין, נחמן האט גע'טענה'ט, אז ער האט חנה'לען מקדש געווען כדין און אלס בעוויז האט ער ווידערהאלט דעם „הרי־את" אויף אויסענווייניג... חנה'לע ווידער האט דערקלערט, אז ס'איז נישט געשטויגען און נישט געפלויגען, אז אויף זיין בלויזען אנבליק איז זי דאמאלס אנטלאפען און אז זי האט זיך בכלל מיט איהם נישט געקענט און קיינמאל אפילו נישט גערעדט מיט איהם.

פון די 2 עדות האט זיך געשטעלט נאר איינער, ווייל דער צווייטער איז דערווייל מיט עטליכע טעג צוריק, לויט דער בעהויפטונג פון די דאקטוירים, פסיכיש קראנק געווארען, דער איינער עדות האט ערקלערט, אז ער האט קיין שום אהנונג נישט וועגען דער גאנצער זאך און ווייסט נישט וואס נחמן וויל פון איהם האבען.

ארום דעם ענין זענען נאך אויסגעפרעגט געווארען אנדערע פערזאנען און אויפ'ן גרונד פון דעם אלעם האט דער ראבינאט זיך ארויסגעזאגט, אז די דאזיגע כלומרש'טע קדושין האבען נישט קיין שום ווערט.

נחמן וועט אלזא נאך זיין „הרי־את" ווייטער בלייבען א בחור, און חנה'לע גרייט זיך תנאים צו שרייבען מיט איהר אמת'ן בעשערטען.

—=:)O(:=—

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon
12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

קרבנות פון שפיאנאזש

סענסאציאנעל קרימינעלישער ראמאן

(20

מעליקאוו האט אנגעכמארעט די טונקעלע ברעמען און אויסגערופען:

— ס'איז דא איין מענש... דער סעקרעטאר פון איהר מאן.

— איהר קאנט איהם?

— איך האב איהם קיינמאל נישט געזעהן, נאר מ'רופט איהם קארל... קארלין...

— זי האט איהם געהאלטען פאר איהרען א שונא?

— ניין, קיין בולט'ער האס איז צווישען זיי נישט געווען, אבער זי האט פאר איהם מורא געהאט. איהר האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער שפירט זי נאך. גאט מיינער, דאס איז ער דא אהערגעקומען נאך איהר... איך וועל איהם דער־הרגענען!

ס'איז שויעקליך געווען צוצוזעהען מיט וואס פאר א האס עס האט זיך אויסגעקרימט זיין פנים... די פינגער זיינע האבען זיך קראמהאפט צוזאמענגעדריקט און א קנאק געטון, פונקט ער וואלט אין די־יגעדאנקען אנגעכאפט קארלינען פאר'ן גארגעל.

קאטשיאלא האט איהם דארט אנגענומען פאר איין האנד און שנעל פאר דער צווייטער.

דער יונגערמאן איז אנידערגעפאלען אין שטול, און זיך צויאמער'ט, ווי א קליין קינד.

— דער קלאפ איז פאר איהם א צו שטארקער! האט דער פראפעסאר אויסגערופען — באריס! באריס!... שטארק זיך, טייער! נעמט זיך אין די הענד [illegible]!

— א רחמנות דעם יונג! — האט שנעל א זיפץ געטון — איך וועל איהם הייגט מעהר נישט מאטער'ען, און אייך אויך, סער... איך בעט אייך מיט קיינעם נישט צורעדען וועגען דעם גאנצען ענין... צו אייך וועט אוודאי באלד קומען א גאנצע ארמעע זשורנאליסטען, טא הייסט דער אלטער דזשוליא, אז זי זאל קיינעם נישט אויפנעהמען, און בעמיהט זיך אויך, אז אייער יונגער פריינד זאל זיך מיט קיינעם נישט זעהן אין נאהענטסטע טעג.

— איהר קאנט זיך אויף מיר פערלאזען, סיביאר!

— א גוטע נאכט, סער! קומט, עוואנס!

קאפיטעל ניין.

מאן און ווייב.

א רייזע מיט דער באהן, ווי קורץ זי זאל נישט זיין, רוקט שטענדיג אפ פאסירונגען פון דער פערגאנגענהייט אויפ'ן הינטערשטען פלאן.

זעלבסטפערשטענדליך, אז בעת א חתונה־רייזע קומט אן דאס פערגעסען א סך לייכטער.

ווען מאקס איז געקומען קיין דובר, איז ער געווען גאנץ רוהיג, און האט זיך פולשטענדיג בעהערשט.

די געשעהענישען פון דעם פריהמארגען און די שרעקליכע ידיעה, וואס איהם האט צורודירט פאר'ן אוועקפאהר, האבען זיך איהם אויסגעוויזען, ווי א ווייטער חלום.

דאס איינציגע, וואס האט זיך איהם פארגעשטעלט פאר אנ'ענין פון אויסערגעוועהנליכער וויכטיגקייט, איז, אז מהיום והלאה איז ער מיט עטלען פערבונדען אויף אייביג.

די אויפמערקזאמקייט און צארטקייט, מיט וועלכער ער האט געהאלפען עטלען ארויסשטייגען פון וואגאן, האט געוועקט אויף זיך זייטיגע אויפמערקזאמקייט.

עס איז צוגעלאפען צו זיי א פאקענטרעגער.

— צוויי קופער'טען און באגאזש, א וואליזע און צוויי הוטען־שאכטלען?.. איך הער! — האט ער אויסגערופען, איבערנעהמענדיג די האנד־פעקלעך — די קופער'טען זענען ביים?

— א, ניין! זעהר אלטע... מיר וועלען אייך ווייזען! — האט עטעל געענטפערט, שמייכלענדיג הינטער'ן ווייל'עכץ צום מאן.

זיי האבען בעשלאסען זיך אויסצוגעבען אלס „אלטע משפחה" אזא שטיפעריי איז זיי אריין אין קאפ.

אויפ'ן וועג צום ארויסגאנג, האט עטעל א ציה געטון מאקסען ביים ארבעל און איז געבליבען שטיין.

— דאס זענען די פאטער'ס, — האט זי איהם איינגערוימט, אנוועזענדיג אויף א דאמע און אויף א הער, וואס זענען געגאנגען פאר זיי — זיי שטעלען זיך שטענדיג אפ אין „וואר'דען".

— זאלען זיי זיך אפשטעלען... וואס גייט עס אונז אן, טייערע?

— איך קאן זיי נישט ליידען, און איך האב געפועלט, אז די מוטער זאל זיי נישט פערבעטען אויף אונזער חתונה... מיר האבען זיך אפילו שטארק געזאמפערט, נאר דער פאטער איז געווען אויף מיין זייט. איך וואלט זיי איצטער זעהר נישט געוואלט טרעפען. קען מען עס אויסמיידען?

— נישטא גאר קיין געוועהנליכערע זאך. לאָמיר צו־ווארטען ביז זיי וועלען אוועק־גיין, און דערנאך וועלען מיר פערפאהרען אין אנ'אנדער האטעל.

וויצלענדיג זיך און לאכענדיג, האבען זיי אויסגעארבייט א פלאן פון עגטלויפען, נישט פאר־אויספיהלענדיג ס'ארא חשדים זיי וועלען דערמיט ארויסרופען געגען זיך.

אנקומענדיג אין האטעל, האט זיך מאקס פער־האלטען אונטען אין באר, און עטעל איז ארויף אויבען, כדי פונאנדערצופאקען די וואליזקעס.

א מיטאג האבען זיי זיך בעשטעלט אין א בע־זונדערען קאבינעט.

אין האטעל זענען געווען ווייניג געסט, און מאקס איז געזעסען אין באר אייבער אליין.

ער האט בעשטעלט וויסקי מיט סאדע, און געהייסען זיך דערלאנגען די אווענד־צייטונג.

— מען האט נאר־וואס געבראכט די צייטונגען, האט דער פיקאלא מיטגעטיילט, — א גרויזאמער מארד אין לאנדאן...

ליידער האבען איהם די געשעהענישען מער־פאלגט אפילו דא.

מאקס האט אריינגעבליקט אין דער צייטונג און אפגעלייגט זי אויפ'ן טיש.

דאס איז געווען דיזעלבע אויסגאבע, וואס ער האט בעקומען אויפ'ן וויקטאריא־וואקזאל.

א פערטראכטער האט ער זיך אויפגעהויבען און נישט צוריהרענדיג זיך צום וויסקי, איז ער אוועק צום טעלעפאן.

מען האט איהם שנעל פערבינדען מיט דעם סער ראבערט ראלסאנס וואוינונג.

אויפ'ן ארויסרוף האט געענטפערט דער ערהר־פורכטיגער, רוהיגער קול פון טאמסאנען.

(פארטזעצונג קומט.)

שרעקליכע מאמענטען פון דער רעוואלוציע

א קאַפּיטעל פון א בוך וועגען די ערשטע טעג פון דער רעוואלוציע. — דער פערפאַסער פונ׳ם בוך איז געווען לענינ׳ס נאָהענטסטער פריינד און מיטארבייטער. — הפקרות און אַנאַרכיע אין די ערשטע צייטען נאָך דער אקטאָבער־רעוואלוציע

(המשך).

באָנטש־ברויעוויטש׳ן איז דער געלעכטער שטאַרק נישט געפעלען: ס׳איז קלאָר געווען, אַז דער געוואוגשענער איבערבראָך אין דער שטימונג פון די מאַטראָזען איז נאָך נישט פאָרגעקומען.

אין עטליכע מינוט אַרום האָט ער געהאַט אַ געלעגנהייט נאָך מעהר איבערצוציייגען זיך אין דעם: קוים אַ לעבעדיגער איז צום טיש צוגענאָבגען דער צווייטער אָפיציר און נישט וואַרשענדיג ביז מען וועט איהם בעטען זיצען, איז ער, ווי אַ סנאָפּ, אַ פאַל געטאָן אויפ׳ן שטוהל. זיין ברוסט האָט זיך געהויבען ווי אַ בלאָז־זאַק, זיין פנים איז געווען בלאַס־געלב, דער ברייט־אָפענער מויל האָט געשלונגען אָטעם, ווי אַ פיש, וואָס איז אַרויסגעוואָרפען געוואָרען אויף דער יבשה.

— אייער נאָמען? — האָט באָנטש ברויעוויטש געשטעלט די געוועהנליכע פראַגע.

עס האָט געדויערט היבש עטליכע מינוט ביז דער אָפיציר האָט געקענט ענטפערען:

— ווראָלק... כ׳קען נישט רעדען — ס׳טוט אַזוי וועה — האָט ער זיך געכאַפּט פאַר׳ן ברוסט. איבער׳ן זאַל איז דורכגעגאַנגען אַ נישט גוטער געלעכטער.

— די אויספאָרשונג ווערט איבערגעריסען! — האָט באָנטש־ברויעוויטש ערנסט געמאָלדען, — איך בעט ברענגען דעם אַרעסטירטען טעה!..

און ווענדענדיג זיך צום קורצען מאַטראָז האָט ער שטרענג געזאָגט:

— אייער האַנדלונג איז נישט דערלאָזבאַר און אונגעזעצליך, איהר האָט געהאַנדעלט ברוטאל און דערמיט קאָמפּראָמיטירט די רעוואָלוציאָנערע מאכט. די רעוואָלוציע בויטיגט זיך נישט אין זינלאָזער אכזריות.

אין זאַל איז מיט אַמאָל געוואָר׳ען מאָדנע שטיל.

דער פאָרזיצער פון מאַטראָזען־קאָמיטעט, זשעלעזניקאָוו, האָט זיך אויפגעהויבען פון זיין אָרט און מיט אַנ׳אויפגערעגטע שטים אַ געשריי געטאָן:

— וואָס איז וועגען טעה! טעה דערלאַנגט! מען האָט דאָך אייך עפעס געזאָגט!

— עך, בראַטישקאַ! נישט אין טעה געהט עס! צו וואָס? — האָט זיך דערהער׳ט אַ שטים.

אָבער טעה האָט מען דאָך אייך אַריינגעבראַכט. באָנטש־ברויעוויטש האָט צוגערוקט צו די צוויי אַרעסטירטע שוואַרצע ברויט מיט פוטער אויף וועלכע ביידע האָבען זיך אַרויפגעוואָרפען ווי די הונגעריגע וועלף. די טעה האָבען זיי אויסגעזופּט מיט איין אָטעם.

איצט האָט שוין קיינער אין זאַל נישט געלאַכט.

— די אויספאָרשונג ווערט פאָרטגעזעצט — האָט באָנטש—ברויעוויטש געמאָלדען, נאָכדעם, ווי די אָפיצירען זענען פערטיג געוואָרען מיט זייער טעה.

פון דער אויספאָרשונג און פון די קאָמפּראָמעטירענדע פאַפּיר׳ען, וואָס מען האָט ביים צווייטען אָפיציר געפינען, איז קלאָר געווען, אַז ער געהערט צו אַ קאָנטר־רעוואָלוציאָנער׳ע מאָנאַרכיסטישער אָרגאַניזאַציע, ער האָט עס איבריגענס נישט געלייקענט.

געזעהען, אַז ער איז אַריינגעפאַלען, האָבען זיך זיינע אויגען אָנגעצונדען מיט ווילדען האַס און ער האָט געמאָלדען אַז מעהר וועט ער אויף קיינע פראַגען נישט ענטפערען און זאָל מען מיט איהם טון וואָס מען וויל.

דער פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע האָט געהייסען אַריינבריינגען דעם דריטען אָפיציר.

דער קורצער מאַטראָז מיט׳ן דריטען אָפיציר, האָבען זיך לאַנג נישט בעוויזען. ערשט אין אַ מינוט 15 אַרום האָט זיך בעוויזען דער אָפיציר און הינטער איהם איז מיט לאַנגזאַמע פוילע טריט מיט אַ מאַטראָזישער וואַקלענדיגער גאַנגעלע נאָכגעגאַנגען דער קורצער מאַטראָז, ווי ער וואָלט געוואָלט אונטערשטרייכען, אַז אויב מען וויל אַז ער זאָל נישט יאָגען, קען ער נישט יאָגען...

חברה מאַטראָזען האָבען איהם בעגעגענט מיט אַ געלעכטער, באַר דאָס מאָל איז דער געלעכטער געווען אַ גוטמוטיגער.

דער דריטער אָפיציר האָט זיך געהאַלטען רוהיג, געמיטליך און געלאַסען, האָט ער דערצעהלט ווער ער איז, וואו ער דינ׳ט און די געשיכטע פון זיין אַרעסט.

ער איז געזעסען ביי בעקאַנטע, ווען אַ גרופּע בעוואָפענטע מאַטראָזען זענען אריין צוזאַמען מיט דעם אַרעסטירטען מאַסלעניקאָוו׳ן, וועלכען זיי האָבען געבראַכט צו איהם אַהיים צו מאַכען אַנ׳אונטער־זוכונג. מאַסלעניקאָוו׳ן האָט ער פריהער קיינמאָל נישט געקאַנט און נישט געזעהען. אָבער דאָס האָט נישט געהאָלפען און די מאַטראָזען האָבען איהם אויך אַרעסטירט.

מעחוץ פון אַלץ האָט איהם פערדראָסען, וואָס מען האָט איהם אַרעסטירט אָהן אַ בעפעהל...

— דאָס איז דאָך נישט געזעצליך!..

ווען ער האָט געבעטען די מאַטראָזען, זיי זאָלען, ווייניגסטענס, צוזאַמענשטעלען אַ פּראָטאָקאָל וועגען זיין אַרעסט, ווי עס פאָדערט דאָס געזעץ, האָבען זיי איהם געענטפערט: „צו וועלכען טייוועל דאַרפען מיר דיין פּראָטאָקאָל? וואָסי, וועסט נישט אָנלעגען מיט׳ן קאָפּ אָהן אַ פּראָטאָקאָל?“

דאַן האָט ער בעשלאָסען, אַז דאָס זענען באַנדיטען. עס קען דאָך נישט זיין, אַז אמת׳ע מאַטראָזען זאָלען אַזוי רעדען... ער קען מאַטראָזען: ער איז מיט זיי צוזאַמען געווען אויפ׳ן פראָנט. דאָס זענען ענטוויקעלטע, בעוואוסטזיניגע מענשען אָבער די...

נאָך אַ קורצען ישוב הדעת, האָט די קאָמיסיע בעשלאָסען, אַז דער דריטער זאָל מאָרגען פריה אַרויסגעלאָזען ווערען פריי און די אַנדערע צוויי זאָלען אונטער אַ וואַך צוגעשטעלט ווערען אין סמאָלני, פאַר אַ ווייטערדיגען פערהער. דערווייל זאָל מען זיי געבען אַ בעסער׳ען צימער מיט בעטען און פערזאָרגען מיט עסען. פאַר זייער לעבען זענען פעראַנטוואָרטליך דער מאַטראָזען־קאָמיטעט.

(המשך מאָרגען). ד. וואָלין.

יודישע „גליקען“ אין ארגענטינע

די טעג האָט די רעדאַקציע „צייט“ אין ווילנע בעקומען צוגעשיקט פון אַ ווילנער תושב, וועלכער האָט עמיגרירט קיין אַרגענטינא, אַ גענויעס בריף וועגען דאָרטיגען לעבען. די ווילנע פונ׳ם בריף־שרייבער איז זאב ווייין, און אָט וואָס ער שרייבט. למען יראו וידעו:

„אַליין בין איך געבוירען אין ווילנא ביי אַנ׳אָנגעזעהענער סוחרישער פאַמיליע, אַ שילער פון ווילנער טעכניקום, אַ חבר פון ווילנער החלוץ. אין 1922 יאָהר בין איך אָפּגעפאָהרען אין א״י, וואו איך בין געווען 5 יאָהר. פאַר דער צייט האָב איך אַראָפּגעבראַכט מיין כלה פון ווילנער געגענד, מיט וועלכער איך האָב חתונה געהאַט און איך האָב געלעבט אַ גליקליך צופרידען לעבען. נאָר צוליב פערשידענע טעמים האָב איך געמוזט צו מיין גרויסען בעדויערען פערלאָזען א״י און צוריקקעהרען קיין פוילען, וואו כ׳האָב נאָך גרויס מי און אָנשטרענגונג פון מיין זייט בעקומען אַ שטעלע אַלס שאָפער אין אַ וואַלד. עס האָט לאַנג נישט געדויערט, און איך בין צוגענומען געוואָרען אין מיליטער, וואו איך האָב זיך אויסגעצייכענט אַלס פעהיגער זעלנער פון 5־טען פּולק פּוסגייהער אין ווילנע. נאָכ׳ן ענדיגען די מיליטער־דינסט מיט אַנ׳אויסצייכנונג האָט מיר אָבער די שווערע מאַטעריעלע לאַגע און דער ביטערער קאַמף פאַר דער טאָגטעגליכער עקזיסטענץ געצוואונגען צו פערלאָזען מיין אַלטע, ליבע און טייערע היים און אָפּפאָהרען קיין אַרגענטינע.

איך, פונקט ווי אַ פּולע מיינע ברידער, וועלכע געפינען זיך שוין דאָ אַ לענגערע צייט אין לאַנד, לאָזט מען זיך אַרויס גאַנץ פריה איינגעדרייט אין דרייען מיט די פּעק אויף די פּלייצעס, דורך וועלכע מען זעהט זיך אַליין נישט.

און מען לאָזט זיך אין די וועגען און גאַסען גיין, וואוהין די אויגען טראָגען, זוכען אַ בעלן אויף די סחורות, וואָס מען טראָגט אויף זיך. איין פּאַק אויפ׳ן קאָרק, דער צווייטער אויפ׳ן פּליי־צע, דער טשעמאָדאַן אין האַנד, און די שווערע משא שלעפּט אַראָפּ צו דר׳ערד דעם גאַנצען מענשען. איך פערקויף אַלץ וואָס מען דאַרף, „משרוך נעל עד מלבושי מלך“ און אויך מעבעל. אָט אַזוי „פערדלט“ מען עס גאַנצע טעג און די פּרנסות זענען מינימאַלע. דאָס איז גוט, אַז מען פערקויפט עפּעס, און וויפיל טעג גייט מען אַרום און מען לייזט גאָרנישט, און מען וואָלט געוועזען צופרידען ווען איינער נעהמט עפּעס אַראָפּ פון קאָרק כאָטש אָהן פערדינסט, כדי ס׳זאָל כאָטש אַביסעל גרינגער ווערען. פערקויפען פערקויף איך אַליין גאַלאַנטעריע, מאַנופאַקטור, זאָקען, דאָס איז אין די פּעק.

קומענדיג אַהער האָב איך זיך גענומען צו פערשידענע אַרבייטען, אָבער איך האָב געמוזט זיי שפּעטער וואַרפען, ווייל אויף צו עסען פון דעם איז נישט געווען. איך אַרבייט פליסיג פון פריה ביז פינסטער, אום עפּעס אויפקלייבען און קענען צוריק פאָהרען אין א״י, וואָס עס איז מיין אידעאַלסטער וואונש און אויך פון מיין פרוי, וועלכע געפינט זיך נאָך אין פוילען. ווען אָבער מיר וועט זיך איינגעבען צו פערווירקליכען מיין הייסטען וואונש, איז שווער צו זאָגען“...

דער דאָזיגער בריף, וועלכער שילדערט אין פשוט׳ע, האַרציגע און ריהרענדע ווערטער דעם דאָרנער־וועג פונ׳ם יודישען עמיגראַנט אין אַרגענטינע, מאַכט זייער אַ שטאַרקען איינדרוק און וועט זיין, ווי מיר ווילען גלויבען, אַ וואַרנונג פאַר די אַלע, וועלכע קלייבען זיך אין וועג אַריין...

דרך־אגב: דער בריף איז אויך בעשטעטיגט דורך דער אָרטיגער יודישער קהלה און שטרייכט אַזוי אַרום נאָכאַמאָל אונטער דעם ביטערען אמת פון די אַרגענטינער „גליקען“.

דאָס עלעגאַנטע לאָדז

קויפט איין די גאַנצע קאָסמעטיק נאָר אין דער ערשטער רענאָמירטער

קאָנקורענץ־פּערפומעריע

פון דער פירמע

J. DRUKIER

ZAWADZKA 5, TEL. 175-92

וואָס בעזיצט צום איצטיגען זומער־סעזאָן דעם רייכסטען אויסוואַהל פון די בעסטע

פּערפומען, טואַלעט־זייפען, קרעמען, פּודערן, קעלנישע בלומען וואַסערן

בעמערקונג: ביי יעדען איינקויף ווערט צוגעגעבען א קופּאָן אויף ווערטפולע פּרעמיעס. פאַר אַנגראָסיסטען בעדייטענדער ראַבאַט. פאַר אַנגראָסיסטען — ראַבאַט

מאַשין־רעכנער ווערן אָנגענומען אויסצונייען ביי ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

ר. אַיזראַעל

(90

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. קראַטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

— און איך בין אויך גרייט, האָט טשאַרל געזאָגט, מיר פאָהרען אַלזאָ אין עטליכע טעג אַרום, אָבער אידאַ איך האָב דיר נאָך צו דערצעהלען איין זאַך, מעגען וועלכער דו ווייסט נאָך נישט.

— דהיינו?

— איך האָב אויסגעפונען, וואו ס׳געפינט זיך סאָניעס קינד, וועלכעס זי האָט נאָכ׳ן געבורט אוועקגעגעבען.

— דאָס איז זעהר אינטערעסאַנט, דערצעהל מיר טשאַרל, ביי וועמען געפינט זיך עס און ווי אַזוי האָסט דו עס אויסגעפינען.

— ווי אַזוי איך האָב דאָס אויסגעפינען איז אַ גאַנצען זאַך, בעת איך האָב געהאַט דעם נאָמען און אַדרעס פון דאָקטאָר, ביי וועלכען סאָניע האָט דאָס קינד געבוירען. די הויפּטזאַך איז אָבער פאַר מיר געווען די גרויסע איבעראַשונג, ווען איך האָב זיך דערוואוסט ביי וועמען דאָס קינד געפינט זיך און ווער דאָס קינד האָט אָפּגעקויפט.

— דו מאַכסט מיך זעהר נייגיריג, טשאַרל, זאָג מיר שוין וועגען וואָס ס׳האַנדעלט זיך.

— שטעל דיר פאָר, ליבסטע אידאַ, אַז דאָס קינד האָט אָפּגעקויפט נישט קיין אַנדער׳ער ווי העני־ריק בירענבערג אַליין און דאָס יונגעלע געפינט זיך איצט ביי בירענבערגס פרוי, פון וועלכער דער אויסוואורף איז איצט ענטלויפען, מישנהמענדיג מיט זיך וואָס ס׳האָט זיך נאָר געלאָזען.

אידאַ איז איבערראַשט געוואָרען, אויף דעם האָט זי זיך נישט געריכט.

— ס׳איז נישט אמת, טשאַרל, דו שפּאַסט מיט מיר.

— ניין, ס׳איז יאָ אמת, אַזוי איז עס.

— און בירענבערג האָט געוואוסט, אַז ער ב נעהמט צו סאָניעס קינד, דאָס הייסט זיין אייגען קינד?

— ניין, העכסטוואַהרשיינליך האָט ער נישט געוואוסט און זיין פרוי מיינט נאָך איצט, אַז דאָס איז איהר אייגען קינד.

— איך וויל אַלץ גענוי וויסען, טשאַרל דערצעהל מיר אַלץ.

טשאַרל האָט אידאַן דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע ווי אַזוי דאָס קינד איז געקומען אין די הענד פון בירענבערגן און זיין פרוי, וועלכע איז אין־בערצייגט, אַז דאָס קינד האָט זי געבוירען.

— איצט האָט דער דעטעקטיוו געזאָגט קענען מיר פון דער גאַנצער געשיכטע קיין געברויך נישט מאַכען די פרוי בירענבערג געפינט זיך נאָך דעם ענטלויפען פון איהר מאַן דעם אויסוואורף ביי איהר פאָטער, וועלכער איז גענוג רייך אויסצוהאַלטען זיין טאָכטער און זיין „איינינקעל“, איך האָב זיך שוין אָבער פערזעהען מיט די נויטיגע דאָקומענטען כדי דאָס צו קענען בעווייזען אין יעדער מינוט און אין יעדער צייט ווען מיר וועלען דאָס דאַרפען, אַזוי אַז דער ענין איז אונז נישט קיין שום שטערונג צום אוועקפאָהרען.

— איין זאַך איז אָבער געבליבען ביי מיר נישט ערלעדיגט, דאָס איז דער ענין פונ׳ם אַלטען אומגליקליכען דאָקטאָר גורעוויטש, האָט זיך ערליי גע־מראַכט, אָבער צוליב דעם האָט ער דאָ נישט געקענט בלייבען, זיין ציל האָט ער דאָך געמוזט דערגרייכען ער איז שוין אַזוי שטאַרק אָנגעאינטרעסירט געוואָרען אין דער דאָזיגער פערפלאָנטערטער געשיכטע, אַז בשום אופן האָט ער זיך נישט געקענט אָפּזאָגען פון איהר, אַ חוץ דעם איז דאָך דאָס געווען דער ציל פון זיין לעבען, פונ׳ם דעמאַסקירען און אונשעדליך מאַכען בירענבערגן איז דאָך אָפּהענגיג זיין צוקונפט, זיין גליק. אידאַ, וועלכע ער ליבט אַזוי שטאַרק וועט דאָך נישט אַנדערש זיך פערבונדען אויף אייביג ביז דאָס וועט נישט געשעהען.

פאַר־וואָס אידאַ האָט געבראַגט מיט אַזאַ שרעקליכער שנאה און האַס צו בירענבערגן האָט ערליי נאָך ביז איצט נישט געוואוסט און האָט נישט געוואָלט וועגען דעם פרעגען, ווייל אַזוי האָט ער זיך אויסגערעדט מיט אידאַ׳ן, אַז ערשט נאָכדעם ווי בירענבערג—זילבערשטיין וועט זיך געפינען אויסטער די ריידען פון דער געזעלשאַפט, וועט זי איהם דערצעהלען אַלץ. ער האָט דעריבער גערודיג געוואַרט, ער איז שוין געווען אַזוי נאָהענט צום ציל, ער האָט איהם שוין געהאַט אין דער האַנד און איהם אַרויס־געלאָזען.

דער דעטעקטיוו ערליי איז אָבער נישט געווען פון די מענשען, וועלכע זאָלען אַראָפּלאָזען די הענד נאָך יעדען מיסערפאָלג און זאָל רעזיגנירען פון זיינע אונטערנעהמונגען, אויך דאָסמאָל איז ערליי געווען ענטשלאָסען צו געהען ביז׳ן סוף.

דער דעטעקטיוו האָט געמאַכט אַלע פאָרבער־ייטונגען אָפּצופאָהרען צוזאַמען מיט זיין געהילף ראַלף און אידאַן קיין בוענאָס איירעס, וואו ער האָט נאָך געהאָפּט צו כאַפּען לעהמאַנען און צוזאַמען מיט איהם צו דעמאַסקירען בירענבערגן און קודם־כל צו בעפרייען סאָניען, וועלכע ער האָט געהאַט אויפ׳ן געוויסען. דאָס איז דאָך געווען זיין שולד וואָס סאָניע איז אַריינגעפאַלען צו איהם אין האַנד און איז פערפיהרט געוואָרען.

— ווער ווייסט וואָס מיט סאָניען איז שוין גע־וואָר׳ען, האָט אידאַ די גאַנצע צייט נישט אויפגע־הערט צו איבער־חזרען, מיר האָבען זי אַליין געשטויסען אין אומגליק, אין די אָרימעט פון אויסגעלאַסענ־קייט און אומגליק. איך בין מסופק, צי ס׳וועט אונז נאָך געלונגען זי אַרויסצוראַטעווען, צי מיר וועלען זי בכלל נאָך אַמאָל זעהען. סאָניען האָבען מיר אויף אונזער געוויסען, טשאַרל, מיר מוזען אַלץ אַנווענדען, כדי אונזער געוויסען ריינצוואַשען.

— דו האָסט רעכט, אידאַ. הגם איך זאָג דאָס נישט אַרויס, אָבער דאָס פרעסט מיין נשמה און מיין געמיט איך האָב קיין רוה נישט און וועל קיין רוה נישט מעהר געפונען ביז איך וועל נישט צוריק אַלץ גוט מאַכען. דעריבער דאַרפען מיר גאָרנישט פערזוימען און גלייך אוועקפאָהרען.

אין דריי טאָג אַרום זענען שוין אַלע דריי: דער דעטעקטיוו, זיין געהילף און אידאַ געפאָהרען אויפ׳ן וועג קיין אַרגענטינא, דאָרט אַהין וואו זיי האָבען געוואָלט מאַכען אַ סוף צו דער אומגליקליכער געשיכטע, ראַטעווען מענשען פון שאַנד און שפּאָט, דערגרייכען דאָס אייגענע גליק און בעפרייען די געזעלשאַפט פון געפעהרליכע פערברע־כער, וואָס טאַטשען ווי ווערים דעם געזעלשאַפטלי־כען קערפּער.

(פאָרטזעצונג קומט).

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בוים און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר בראכורעזוינג בעוואוינגען זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכקייטן ברוך. אויך פאר הויקערס פארזארגען מיט הייל-גארטעלען און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע געמאכטע פיס און הענד, געמאכטע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנטש, פראפ. דר. י. מאַרישלער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן סערטיפיקאטן פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם ה. ספעציאליסט י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 דריק איך אוים מיין דאנקבארקייט פאר אננעהמען מיר די זעהר שווערע ברוך-רופטור אנ'ערד 25 יאהר האב איך געליטען פון שטענדיגע וועהטאג-אטאקען און הינט, א דאנקדעם גרויסען ספעציאליסט בין איך פריי פון ליידען און פעהיג צו דער ארבייט. דערמיט דריק איך אוים איהם מיין הארציגסטע דאנקבארקייט.

Tema Rozenblum.

יעדער איינציגער

האט זיך אינטערעסירט, איז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

קלאנג-קינא-טעאטער ZACHETA

26 זגערזשער 26

היינט און וייטערע טעג!

דער גרעסטער פילם פון דער וועלט

„ATLANTIC"

אין די הויפט-ראלען:

Madeline Carroll i John Lagden

דער פילם איז געשאפען אויפ'ן גרונד פון אמת'ע פאסירונגען. די קאטאסטראפע פון ים-ריז איז א גרויסע קלאנג-פילם רעוואלוציע און ס'איז אין איהם פערהאן די מורא פאר שרעק און טויט.

נעקסטער פראגראם:

דאס מעדעל פון מאנטפארנאס

אנהויב אין געוו. טעג 5 נאכמ. שבת, זונטאג 3 נאכמיטאג. דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

אלע זענען צופרידען,

וואס פאטאגראפירען זיך אין דעם בעוו. פאטאגראפישען אטעליער

„POLONJA"

SW. JERZEGO Nr. 11.

צום איצטיגען סעזאן האב איך רעדוצירט די פרייזען.

4 מעטריקאל-פאטאגראפיעס פון 1.25 זל.

6 פאטאגראפיעס צום פאס, שעהן רעטושירט פון 2.50 אן

6 פאסטקארטען מיט א גרויס פארטרעט פון —.4 אן

ווער עס בעשטעלט 6 ברוינע פאטאגראפיעס, בעקומט א שפיגעלע מיט זיין אייגענער פאטאגראפיע.

בעמערקונג: צו די אויפנאהמען ווערען צוגעגעבען ספעציעלע קאסטיומען אומזיסט.

מיט אכטונג

„POLONJA"

דיפלאם. פאטאגראף

אינהאבער: גוטערמאן

לאדז, יערוזשאנא 11.

צופאהר מיט טראמוואי נומ' 3.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 9–5 א ווענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

אנ'עלעגאנט מעבלירט

צימער

מיט א בעזונדער'ן איינגאנג פאר א פרוי זאפארט נויטיג. צוויסען צו געבען אין קאנצעלאריע פון יוד. טעאטער אין „פילהארמאניע". 4431

אשפולערין

אויף א האנד-רעדעל צו סוויטערס ווי אויף א PD-ארבייטער אויף א האנד-מאשין. צו ערפאהרען ביי שמולעוויטש אגראדאווא 5

2 יונגלעך

מיט גוטע שטימען, וואס זאלען צוהאלטען ימים נוראים קענען זיך ווענדן געגען גוטע בעלוינונג אין סקל. ספרים ווסכאדניא 34

ס'ווערט געזוכט

א יונגערמאן צו א שוויי-גער. צו ערפאהרען ביי אלעקסאנדראוויטש סקלאדאווא 18

געזוכט צו קויפען

רונד-מאשינען (26 פיין) אין גוטען צושטאנד. צו ערפאהרען ביי ח. ראזענבערג יאקובא 6. 4454

ZAGUBIONO

Rejestracyjny numer roweru wyd. mag m. Łòdzi za № 4272 na imię Joachima Sztajnberga, Łask. znalazca proszony o zwrot do Sztajnberga, ul. Rzgowska 3

א רונד-זשאקארד-ארבייטער

קען זיך מעלדען ביי מ. פרענקעל, פולנאצנא 27. 4417

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט

אגראראווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו

כירורגישע אבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

אויגען-אבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש עמפפאנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאכמיטאג.

Dr. M. Lerner

קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3–5 נאכמיטאג. 4279

Dr. Różaner

צוריקגעקעהרט.

DR. MED.

Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 1—3 נאכמיטאג און פון 6 ביז 8.30 אווענד.

זונטאג פון 9 ביז 12 בייטאג.

פיעטריקאווער 10

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

ד"ר ראבינזאן

פאדעמביע

גראנד-פענסיאנאט

נעהמט אן א גאנצען טאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 72–134

נעמט אן פון 3–4 נאכמ. און פון 7–9 אווענד.

DR. MED.

Józef Imich

ספעציאליסט פון אוירען, נאז, האלז און קעהל-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעלעפאן 209-97.

נעהמט אן פון 1–2 און פון 5–7 נאכמ.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען-אינסטיטוט

און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד"ר גאלדשטיין-פאלאס אויגען-קראנקה. פון 1–2

ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7

ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12–2

ד"ר סטופעל רענטגען פון 12–2 און 4–6

ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורט-הילף פון 11½–1

ד"ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5–6

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אוירען-קר פון 10–11, 2–3 און פון 6–7

ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5

ד"ר ראזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2

ג. ראזעס צאהן-ארצט פון 9–1

א. גראדזענשיק צאהן-ארצט פון 3–7

צאהן-מונדהיילונג, בעלמכטונגען, קאראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

וויזיטען איז שטאט.

DR. MED.

Jerzy SUDYA

ספעציאל-ארצט פאר אקושער- און פרויען-קראנקהייטען

ZIELONA 30 זשעלאנא

טעלעפאן 115-27

נעמט אן פון 5 ביז 7 נאכמיטאג.

Dr. med.

J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

צוריקגעקעהרט

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: וקלאדקעס אויף פלאטפוס, קינסטליכע הענד און פיס, גארטעלען א. ז. וו.

נעמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr. med.

I. Grynberg

אינערליכע קראנקהייטען ספעצ. פאר הארץ

צוריקגעקעהרט

CEGIELNIANA 17 צעגעלניאנא

Telefon 174-15 טעלעפאן

Dr. med.

G. GERSZTAJN

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט

צוריקגעקעהרט

טראגוטא 12, טעל. 175-10.

נעהמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אוו. 4157

DR. MED.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

Dr. MED.

H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 13-142

עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8, זונטאג און יו"ט 9–1, פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

Dr. Z. Rakowski

פאר אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—7

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6–6 א חודש אין אויסלאנד – 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג ניט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . . 4 „

נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . . 18— . . . . 8 „

... 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.